RHASIS PHILOSOPHI TRACTATVS NONVS AD REGEM ALMANSOREM,

de curatione morborũ particularium: opusculum huic sæculo accommodatissimum.

PARISIIS
Apud Simonem Colinæum.
1534

DOMINI RHASIS MAGNI MEDICI NONVS TRACTATVS AD REGEM ALmansorem, de curatione morborum particularium.

De Soda, Cephalea & Hemicrania. Cap. I.

Vando rubedo & tēsio & grauedo in facie & oculis cum æstu affuerint, & tactus calidus sentitur, & pulsus fuerit magnus, ex cephalica facienda est phlebotomia in parte, in qua est dolor, vel in qua dolor magis infestat. Deinde aqua rosata & oleū rosatum & acetum sumantur, & simul mixta agitētur donec inspissentur, & super niuem infrigidata, super caput fundantur. Æger vero à carne abstineat & à vino, & comedat adeziam citrinam & tapsil, & olera frigida ac fructus frigidos. Vēter autem soluatur ex mirobalanis citrinis & prunis ac tamarindis & zuccaro albissimo. Quòd si ista nō suffecerint, semina maluauisci in aceto posita agitentur quousq; ad spissitudinem perueniant, ex quibus emplastrum capiti supponatur. Ex psyllio quoq; & aceto emplastrum fieri vtile est. Si autē cū istis fuerit in pulsu velocitas, & in tactu sentitur caliditas, sed

neq; in facie,neq; in oculis fuerit rubedo neque tensio,in principio soluatur venter.Deinde fiat quæ diximus. Naribus autem inijciatur oleum violarum,aut oleum cucurbitę dulcis,aut nenufaris oleum,aut oleum de floribus salicis,quorũ quodlibet super niuem infrigidatum capiti superfundatur,& nutriatur vt prædiximus.Æger verò odoret camphoram,& aquam rosatam & salices & violas,& his similia. Quòd si ægritudo multũ inualescat, sumatur opij & camphoræ vniuscuiusque quantum ponderant duo grana hordei,quæ dissoluta in oleo de salicib9,mittantur in nares & aures. Quòd si cum soda nõ fuerit aliquid eorum quæ diximus de rubedine in facie,fueritq; ægritudo antiqua, in principio venter cum pilulis cochijs soluatur,quas ego feci.Pilulę cochiæ.℞.pulueris pigræ drachmas decem, coloquintidæ drachmas tres , & tertiam, scamoneæ drachmas duas,& turbith, sticados, ana drachmas quinque: fiant pilulæ ex istis, & sunt doses decem . Postquam verò venter solutus fuerit,infundatur caput ex oleo sambacino, & oleo de ben,& mittãtur in aures.Æger quoque odoret algaliam & insuffletur muscus naribus.Quòd si ægritudo multum infestauerit,sumatur euphorbij & castorei , amborũ ana sexta pars drachmæ vnius . Et dissoluta in pauco oleo sambacino mittantur in nares & aures. In cephaleo verò calida,emplastrum hoc fronti & temporibus est imponendum . Emplastrum in cephalea calida.℞. semen lactucarum sief memithe,sandalum rubeum & album, saufel, rosas , opium , fiat ex eis emplastrum postquam

aceto & aqua rosata consperſa fuerint, & fronti imponatur, super quod mittatur pãnus aceto & aqua rosata infusus. Qui cum tepefactus fuerit, iterum infundatur & desuper ponatur. Linimẽtum verò cephalicę frigidæ. ℞. castoreum, euphorbium, piper, sinapim, storacem, rutam, marrubium, quæ siccata & puluerizata & triconizata misceantur, & conspergantur vino veteri, ex quibus fiant trocisci, & desiccentur. Cũmq; necesse fuerit, ex vno in vino veteri, aut oleo costino vel camomillino dissoluto frons multotiens liniatur. Hoc enim linimentum omni antiquæ cephaleæ confert, non solum superpositum, sed etiam auri iniectum, quæ sequitur illud tempus postquam in aliquo de prædictis oleis resolutum fuerit. Ægro verò vinum vetus & forte dandum est. Cum autem cephalea per hebdomadam vnam perseuerauerit, Æger in balneum mittendus est, atque super caput ipsius aqua in qua camomilla & sansucus, & sticados arabicus, & nemen cocta fuerint simul aut sigillatim, fundenda est. Quòd si cephalea quotidie ante comestionem inuadat & post comestionem recedat, succurrendum est infirmo ante horam, qua venire consueuit, dando ei buccellas panis in succo granati aut vuæ acerbæ, aut horum similium infusas. Si autem cephalea contingat propter multam in sole moram, sufficienter ex oleo rosato & aceto infrigidatis cũrari poterit. Quæ tamen, si ex hoc non quieuerit, ex alijs infrigidantibus curanda erit. Si autẽ adhuc soda perseuerauerit, & fortior fiat, neque vllo modo remoueatur: & timeatur ne æger vi-

sum amittat, & aqua ad oculos descendat temporum arteriæ sunt incidendæ & extrahendæ. Hoc tamen, quod nũc loquimur, est præter nostram intentionem in hoc libro.

De Scotomia & vertigine.
Caput II.

Cum aliquis illud quod ante eum est, circulariter moueri viderit, & oculi tenebrescunt, & cadere voluerit, & facies & oculi rubuerint in eadem hora, venæ quoque quæ sunt post aures grossæ apparuerint, ex ipsis venis facienda est phlebotomia, & ventosæ in collo & tibijs sunt ponẽdæ. Quòd si prædictæ nõ apparuerint venæ, & facies fuerit rubea, sanguis ex basilica erit minuendus, & ventosæ in tibijs erunt ponẽdæ. In hac præterea scotomiæ specie, & in ea quam antè diximus, caput ex oleo rosato & aceto est infundẽdum. Æger quoque calida cibaria vitare debet. Venter verò ex apozimate mirobalanorum citrinorum, quod in capitulo de cephalea diximus, soluendus est. Cum autem neque in facie rubedo, neq; febris cum scotomia fuerit, attẽdendum est an sit stomachi subuersio & nausea. Quæ si affuerint, prius vomere cogendus est, deinde de pilulis cochijs dosim vnam sumat, & à frigidis abstineat cibis. Si autem neque animæ subuersio, neque nausea affuerint, neque caliditatis signa apparuerint, venter ex pilulis cochijs multoties soluatur. Cibaria quoque frigida omnino vitet, & gargarismus fiat quo phlegma deponatur. In naribus quoq; post illud ponatur aliquid de his quæ nominauimus, quò caput calefiat.

De Phrenesi. Cap. III.

QVando aliquem febris cõclusa cõtinua inuaserit cum forti capitis & oculorum grauedine, & in facie atque oculis vehemens fuerit rubedo, & capitis dolor, & horror luminis affuerint, & in pulsu velocitas, & frequentiæ superfluitas inueniuntur, signa phrenesis certissima iudicabuntur. Quòd si lingua nigra aut citrina fiat & permisceatur intellectus, & multum fuerit alienatus, & vigilauerit multum, iam phrenesis perfecta erit. Ægro igitur, antequam prædicta compleantur accidẽtia, est subueniendum ex sanguinis detractione & ventris solutione cum succo fructuum. Nutrimentum verò eius sit aqua hordei, semel aut bis in die sumpta, secundum consuetudinem quam in tempore sanitatis habuit. Caput autem oxirodino infundendum erit. Quòd si multæ affuerint vigiliæ, sumatur violarum siccarum, corticum papaueris albi, hordei excorticati, seminis lactucarum, radicum mandragoræ, omnium ana manipulus vnus. Quę omnia in cucuma plena aqua tandiu coquantur, donec aqua rubea fiat. Deinde aqua illa dum est tepida, ab alto super caput fundatur, & sit caput super ciminile in quo aqua colligatur, quæ in cucuma posita iterum super caput fundatur. Hoc autem omni die multoties fieri conuenit. Caput præterea ex oleo violato, muliebri lacti admixto inungendum erit, quod etiam in coto positum, capiti est superponẽdum. Cum autem Æger in principio huius ægritudinis in virium fortitudine permanere inuentus fuerit, phlebotoman-

dus erit,nisi super infirmum timueris. Postquã verò eius ægritudo minui cœperit, nequaquàm phlebotomet. Quòd si eius iam dissoluta est virtus,ex alio præseruet regimine,donec euadat.

De Apoplexia. Cap. IIII.

CVm aliquis quasi dormiens iacet,& sine somno stertit,& cum pungitur,non sentit,tunc iam patitur apoplexiam. Est autem huius ęgritudinis quantitas,secũdum quòd fortiter aut debiliter stertit. Si tamen spuma ab ore exierit,non est ei medicandum. Cum autem parum stertit,ægritudo est leuior. Hęc quidem passio aut cito interficit, aut in paralysim transit. Cum ergo ista visa fuerint,attendendũ erit, an patientis facies multum rubere, aut denigrari aut viridis fieri videatur,quemadmodum contingit cum sanguis in aliquo membro ex coartatione retinetur. Tunc enim sanguis ilico ex duabus guidegi extrahendus est,aut ex duabus cephalicis. Quòd si ita non fuerit, imo cum aërem attrahit, auditur in pectore oregmon, ex hoc clysterio erit clysterizandus. Quod. ℞. coloquintidæ,bothormarien,centaureæ minoris,arthanithæ,hellebori albi, omnium ana manipulum vnum. Coquantur omnia in tribus libris aquæ donec ad vnam redeant. Deinde colentur, & ex media libra huius apozimatis fiat enema. quod si cito exierit,fiat iterum, donec humorũ multitudo simul cum eo exeat. Naribus quoq; condisi & helleborus albus suauiter insufflẽtur. Et est ingeniandum,vt anacardinũ cum hydromelle per os ad stomachum multotiens descendere cogatur,quaq; die semel: ex quo vnius au

rei pondus in potu sumẽdum est. Cuius descriptio est in capitulo de paralysi. Sartago præterea ferrea calefacienda est, & capiti multotiẽs adeò vicinanda, vt patientis capilli adurantur. Quòd si hoc modo non sanatur, in medicando plus laborabimus. caput nanque rademus, & ex sinapi trito & castoreo & fortissimo aceto liniemus. In prima autem huius passionis specie, post phlebotomiã stringemus fortiter, adiutoria ligãdo superius parum sub cõiũctione ipsorum cũ spatulis, & stringemus tibias similiter. Capiti quoq; superfundendum est oleum rosatum & acetũ vini, & phlebotomia facienda est prius in pedibus, & postea in nasi extremitate.

De graui dormitatione. Cap. V.

CVm aliquis quasi dormiens iacet, & tamẽ sentit & mouetur, sed oculos secundum plurimum habet clausos quos tamen dũ vocatur cum clamore, aperit, licet iterum statim claudat, iam patitur Subeth, qui cum clysteribus acutis, quæ paulo antè nominauimus, curandus est. In os quoq; ipsius mittemus hydromel, & laborabimus vt descẽdat. Ipsum enĩ nutrimentum existit eius. Caput præterea vsq; ad diatriton primum oxirodino infundemus. Post tertium verò diem sternutationem prouocabim⁹ ex his quę nominauim⁹. & radem⁹ caput, & liniemus ex sinapi, & castoreo, & aceto.

De stupidis qui semper habent oculos apertos. Cap. VI.

CVm aliquis quasi dormiẽs iacet, & nõ mouetur, & licet oculi sint aperti, palpebras tamen non mouet, congelatus est siue ri-

gidus. Curãd⁹ verò est ex medicinis subeth: hoc tamẽ addito, vt oleũ sambucinũ sup caput fũdatur: & in omni libra eius sit vncia vna euphorbij. Ipsum quoq; caput ex castoreo & euphorbio & oleo sambucino liniatur.

De Paralysi. Cap. VII.

Cum aliquis se mouere nõ valet, aut vnũ vel plura ex mẽbris mouere non potest, atq; eorũ sensum amisit, ipsum paralysim illius mẽbri, aut mẽbrorũ incurrisse pnuntiamus. Cuius curã incipiemus pilulas fœtidas quas ego cõposui dando, quæ ℞. pulueris pigræ drachmas decẽ, coloquintidæ interioris drachmas quinq;, euphorbij drachmas duas & semis, castorei, piperis, assæ fœtidę, serapini, opopanaci, seitaragi Indi, sinapis, omniũ septẽ ana drachmã vnã, centaureæ minoris, elaterij, amborũ ana drachmas quinq;, gũmæ in succo rutę dissoluãtur, & alia ex eis cõficiãtur, & fiant pilulę, & fiãt ex eis decẽ potiones. Quarũ vnã postq̃ æger sumpserit, per tres dies quiescat, & nutriatur tũc cũ aqua ciceris & oleo & sinapi, & deinde bibat aliã potionẽ. Quod postq̃ ter fecerit, per aliquot dies quiescat. Et nutriatur carne frustatim incisa & in sartagine frixa, & mutagenath, in quib⁹ sint species calidæ, vt piper & his similia. In potu verò sumat hydromel. Mẽbra quoq; eius ex oleo costino inungãtur. Quod ℞. costi vnciã vnã, piperis, piretri, euphorbij, õniũ triũ ana tertiã vnciæ vni⁹, castorei vnciã semis, dissoluant omnia in media libra olei de cherua, aut de narcisco, & vtere eo. Diebus vero quib⁹ quiescit, quaque die dandæ sunt duæ drachmæ

de anacardino, quod ℞. zinziberis, piretri, nigellæ, costi, melanopiperis, macropiperis, oggij, omniũ ana drachmas viginti, myrrhæ, rutæ siccæ, assæ fœtidæ, aristologię, baccarum lauri, castorei, seitaragi indi, sinapis, gentianæ, omnium ana drachmas quinq;, mellis anacardi drachmas quinq;. vngãtur ex oleo nucũ, & cũ melle cocto conficiãtur. Hoc enim medicamẽ valde confert paralysi, apoplexiæ, torturæ, & tremori, albaras, morsibus scorpionis, & omnib⁹ passionibus frigidis, & spasmo humido. Cũ autẽ sumitur, ilico prouocat sudorẽ, & infert febrẽ. Quòd si sumptũ nõ affert sanitatẽ, æger ab omni medicamine per decẽ dies abstineat, excepta dieta, deinde ad ipsius curã redeundũ est. Quòd si paralysis ex percussione, aut casu euenerit, & acciderit subitò, taliter permanebit. Nunq̃ enim sanabitur. Q; si non repẽte ex prædictis, sed paulatim & molliter inuaserit, loco pcussionis emplastrũ hoc apponẽdũ erit, quod ℞. farinã fœni græci, semen ben, semen mahalep, semen resin, bdelliũ amoniacum, adipem anatis, ceram, oleũ de lilio, ex his fiat emplastrũ & superponatur.

De stupore & tremore. Cap. VIII.

Cum aliquis sentit aliquod suorũ mẽbrorum sicut est dispositio pedis cũ fit stupid⁹, dicim⁹ in illo mẽbro stuporẽ esse. Quapropter ei⁹ cura non est differẽda. Quãdo eni ꝓlongatur tẽpus hui⁹ ægritudinis, perducit ad paralysim. Curatur autẽ hæc passio ex aliqua parte medicinarũ paralysis, & cũ dieta & vnctiõe ex oleo costino. Quòd si inueterauerit passio, ęger ex pilulis fœtidis purgãd⁹ erit, & cõ

plexio æquanda cum anacardino & dieta. Tremor autem ex eisdem curatur ex quibus sanatur stupor. Sed si ex superflui vini potu euenerit, æger ab ipso erit abstinendus. Similiter si aquam, quę ex niue dissoluitur, bibendo hanc incurrerit passionem, ab ipsa abstineat, & balneum calidissimum ingrediatur, in quo tamdiu moram faciat, donec sudet, & in sole assiduè moretur.

De tortura oris. Cap. IX.

CVm hominis os cõtorquetur, & vnum de oculis suis claudere non valet, & si præcipitur ei vt sufflet, flatus ab vna tantùm parte exire videtur, ipsum tunc contorsionem pati dicimus. Cuius curam incipiemus cum solutione ventris ex pilulis fœtidis. Nutrimẽtum verò eius atq; ipsius potum ponimus, vt in capitulo de paralysi diximus. Aegrum præterea quotidie in mane antequam comedat, sinapim cũ syrupo acetoso gargarizare faciem9. Et mittemus eum in domum obscuram, & præcipiemus vt vnam nucem muscatam in parte oris quæ torta est teneat. Naribus quoque insufflabimus condisi, vt sternutatio prouocetur. Spondylos quoque colli eius & faciem eius, & frontem ex oleo costino inũgere cõuenit. Et est quotidie de anacardino vnius aurei pondus sumẽdum. Et si passio hoc modo soluta nõ fuerit, ad ventris solutionẽ & ægri præseruationẽ redeũdum est. De tortura verò quæ non repente sed paulatim accidit, non loquimur. Ipsa nanq; nõ contingit nisi in phrenesi perniciosa, morte iam imminente, & est ex siccitate.

De Spasmo. Cap. X.

CVm aliquod membrum alicuius contrahitur,& ad suam redit originem,aut pleraq; ex mēbris sic disponuntur, ipsa spasmata esse pronuntiamus. Spasmus autem subito aut paulatim inuadit. Sed spasmo subito euenienti,eadem præparanda est cura quam paralysi conferre diximus.In eo tamē fricatione manuū & vnctione ex oleo costino plus vtimur.Spasmus verò qui non repente sed suauiter accidit post febrem aut multam ventris solutionem,aut multum vomitum aut sanguinis fluxum, malus est & vix curabilis. Quicquid tamen accidat,ei mederi incipiemus.Aegro nāque hordei aquam & iura vnctuosa & mollia administrabimus,&in aquam dulcem tepidam ipsum mittemus, & vngemus ex oleo violato tepido,& oleo de seminibus cucurbitæ, & pręcipuè neruorum radices in quibus spasmus existit.In tina quoq; diu moretur,& ex oleo violato inungatur.De vino bibat patiens parū,quod tamen multum habeat aquæ admixtum, & cibis nutriatur humidis.

De Epilepsia. Cap. XI.

CVm aliquis cadit in terram & torquetur & commouetur,& intellectū amittit,dicimus ipsum epilepticū esse.Quòd si spuma exit per os, aut se cōmingit,aut sperma egreditur,aut egestio, passio tunc est prauior & vehementior. Si autem Aeger antecessionem sentit,quasi aliquid ex aliquo suorum mēbrorum eleuari,& ascendendo caput petere,& deinde syncopizatur & cadit, tunc oportet in

hora qua sentit illud, anteq̄ istud accidat, membrũ à quo procedit quod prædixim⁹, fortiter ligare: prohibebit nanq; hoc accessionem venire. In tẽpore verò quietis, corp⁹ multoties erit euacuandũ cũ pilulis cochijs. Et locus à quo exoritur passio, ex sinapi & pipere & euphorbio, ac melle anacardi erit epithimãdus, vbi epithima dimittendũ erit, donec locus vesicetur, & vesicę rumpãtur, & aqua quæ in eis collecta est, effluat. Ipsæ quoq; non cito sunt consolidãdæ, quinimo dimittendæ, vt quod in eis colligitur, emanet: deinde consolidẽtur. Hoc enim omnino huius ægritudinis certa salus existit. Ad vltimum etiã ventosas cũ pauca scarificatione superponere vtile est. Aeger verò si ante accessionẽ nauseam aut tristitiam aut cordis tremorẽ sentit, & deinde ægritudinis accessio sequitur, cogendus est multoties vomere ex aliquo vomitiuo, deinde pigram in potu sæpe acccipere conuenit. Stomacho quoq; emplastrum ex spica, & rosis, & mastice, & cortice thuris, cũ vino odorifero imponendũ est. Nutrimentum præterea eius totum taliter statuendum est, vt paucarum sit superfluitatum, sicut caro frixa in sartagine, & caro cocta in cazolis, & cibus qui fit de aue quadam quæ habet in palato dentes & vocatur taguid, & caro de volatilibus & hœdina. Quòd si cum epilepsia sensuum affuerit tenebrositas & debilitas, neq; aliqua de prædictis significationibus inueniatur, ægro pilulæ cochiæ multoties sunt tribuẽdæ, & eius cõseruatio subtiliãda, & cibaria, quæ diximus, danda. Gargarism⁹ quoq; fieri debet, & sternutatio ex his quæ di-

ximus, puocāda, ac narib⁹ peoniæ puluis ſubtiliſſimus qui ſimilet alcohol, inſufflādus. Si quis autē cū epilepſia in facie & oculis rubedinē habuerit, & venarū groſſitiē, phlebotomādus erit ex vena ſaphena. Sanguis etiā ex carnoſitate tibiarum cū ventoſis erit extrahēdus. Capiti pręterea oleū roſarū & acetum ſuperfundatur. Et abſtineat à vino & à cepis, & allijs ac ſinapi, & porris, & apio, & fabis, & cannabi, & poſtremo ab omnibus fumum caput aſcendentem & replentem generantibus. Electuarium quod omni epilepſiæ ſpeciei remediū affert, ℞. piretri, ſiſeleos, ſticados, omnium ana drachmas decē, agarici drachmas quinq;, cordumeni recentis & acuti, aſſæ fœtidæ optimæ, ariſtologiæ rotundę, omnium ana drachmam vnam ſemis. Deinde extrahatur ſuccus ex ſquilla, & mixtus cū pari quātitate mellis coquatur, & conficiātur ex eo ſpecies, & fiat electuarium, ex quo patiens quotidie ſumat; & caueat ſibi à groſſis cibis. Electuariū hoc omnib⁹ epilepſiæ ſpecieb⁹, excepta vna ſanguinea, quā Galenus nominauit, & nos etiam eius fecimus mentionem, opitulatur: cui vidi conferre phlebotomiam ex ſaphena prius, & poſtea ex baſilica. Deinde ei⁹ regimen ſit ex his quę ſanguinē in corpore minuunt & ipſum infrigidant. A carne præterea & vino abſtineat, & bibat rob acetoſorū fructuum, capiti quoq; ſuperponantur ea quæ ipſum infrigidant.

De Incubo. Cap. XII.

Cvm quis in ſomno quaſi rē grauem aliquid ſuper ſe cadere ſenſerit, incubum pati denuntiandus eſt. In ipſius itaque

cura non est tardandũ,ipse enim epilepsiæ prę=ambulus est,ipsam nanq; præcedit.Aeger ergo si in colore rubeus fuerit,& venas habuerit ple=nas, ex saphena erit minuendus, & ventosæ in carnositate tibiarum ponendæ sunt.Aeger prę=terea à potu vini & rerum dulcium comestio=ne abstrahendus erit, & præcipuè ab omni re quæ multum generat sanguinem.Quòd si huic contrarium acciderit, venter ex pilulis cochijs multoties erit soluendus & eius regimen subti=liandum.Exercitio quoque vtendũ erit, & mẽ=bra inferiora erunt fricanda.

De Melancholia. Cap. XIII.

CVm alicui cogitatiões malæ sine causa manifesta acciderint,& timor & tristi=tia in eo præualuerint,melancholię prin=cipium in eo est.Cum autem res ad hoc deue=nerit,vt etiam ea quæ cogitare cœpit. ore pro=mat,verbáq; sua atq; actus permisceat,iam me=lancholia perfecta est.Cui ergo hæ malæ cogi=tationes & tristitia & tribulatio accidũt,anteq̃ prȩualere incipiãt,succurrendũ est.Quia si prę=ualuerint,cura erit difficilis.Quòd si cum melã=cholia fuerit dolor ventris & inflatio, & malus color,& digestionis corruptio, & vomitus ace=tosus,& excreationũ multitudo, incipienda est cura cũ phlebotomia ex basilica,aut saluatella sinistræ manus.Et si sanguis visus fuerit niger, dimittat egredi in q̃titate multa. Subtilis autẽ & rube⁹ si fuerit,ilico restringẽdus erit. Aeger verò ex rebus lenientib⁹ est nutriẽdus, vt sunt alessidebegi,quæ fiunt ex carne hœdina& arie=tina,& mittẽd⁹ est in balneũ,in quo nõ diu mo

retur. Post hæc autem decoctione de epithimo quam ego cōposui, vtatur. Hæc est decoctio de epithimo: ℞. mirobalanorum indorū drachmas decem, polipodij drachmas quinq;, sene drachmas nouē, turbith drachmas quatuor, sticados drachmas decem, passularum enucleatarū drachmas decem, epithimi Cretensis drachmas decem. Omnia excepto epithimo in tribus libris aquæ coquenda sunt donec ad vnam libram & mediam redeant. Cūmque hoc factum fuerit, addatur epithimum, & illico ab igne remoueātur & dimittantur donec infrigidari cœperint. Cūmque infrigidata fuerint, manibus fricata colentur. Deinde sumantur agarici duæ tertiæ drachmæ vnius, aloes drachma vna, salis indi drachma semis, hellebori nigri quarta vnius drachmæ: conficiantur cum melle, aut cum iuleb, & fiant ex eis pilulæ quæ per tres horas ante decoctionis acceptionem sumēdæ erūt. Postea sumat decoctionē, deinde trib⁹ diebus quiescat. In his autem diebus quibus quiescit, nutriatur ex his quæ prædiximus, & in potu sumat vinum subtile & clarū & bene odoriferū. Post hæc quoq; iterū soluendus est vt pri⁹, hoc verò itavt prædixim⁹ tertio iterandū est, quarta quoq; potio ei danda est. Aeger verò ab omnibus quæ cholerā generant nigram, abstrahēdus est, vt sunt carnes syluestres omnes, & caro vaccina & porcina, & magnarū caprarū, & fabæ, & caro salita, & caseus vetus, & propriè lētes, & omnia olera nisi humefaciētia. Vitet præterea vinū grossum, & laborē & vigilias, neque patiatur famem neq; sitim, vino vero subtili in

potu vtatur, & pręcipiendũ est ei vt dormiat, & studendũ in splenis curatione, ex his quæ in sequẽtib⁹ in capitulo de splenis curatione qui augmentat, dicturi sumus. Os quoq; stomachi cõfortandũ est, & ꝓpriè ex medicinis, quarũ mentionẽ in sequẽtib⁹ facturi sumus cũ ęgritudines stomachi nominabim⁹. Si autẽ cũ melancholia ea quę nominauim⁹ nõ fuerint, acciderítq; post phrenesim aut lõgã morã sub sole, aut pcussionẽ i capite, ĩ pricipio ex cephalica phlebotomia est faciẽda, & capiti studiũ adhibẽdũ ex reliquo regimine quod diximus propriè. Aqua præterea tepida ab alto loco super caput fundẽda est, deinde oleũ rosatum cũ aceto vini capiti infundatur, & lac muliebre desuper mulgeatur. Naribus etiam oleum de seminib⁹ cucurbitæ dulcis & lac muliebre inijciantur. In balneũ quoq; sæpe mittẽdus est, & multũ ex aqua tepida capiti est superfundendũ. Aeger etiã omnia odorifera quæ frigida sunt odoret. Si autẽ cũ melancholia nihil fuerit eorũ quæ diximus, in principio matrix vena dextri brachij aperiẽda erit, & sanguis cõsiderandus, & vt pędixim⁹ faciẽdũ, & regendũ vt dixim⁹. Et postq̃ hoc regimẽ infirmo adhibueris, ꝑ aliquot dies quiescere dimittendus est, deinde vt prius in cura eius incipiendum, donec sanitatis fiat restitutio. Studiũ verò totũ quod erga melancholicos est, obseruandũ est, vt inpinguẽtur & carnosi fiãt. Ex quo enim pingues & carnosi fuerint, ilico sani erunt. Cibi autẽ qui illis cõgruũt sunt caro arietina, & hœdina, & gallinacea, & panis de simyla. Opirus autẽ panis nullo modo est eis cõgruus. Vinum

quoq; ſubtile & clarũ eis cõueniẽs eſt. Vinũ verò groſſum nõ eſt eis bonũ, neq; nigrũ. Lac autem recẽter ab vberib⁹ extractũ dum adhuc calet, eis cõfert, & piſces recẽtes, & ſiſami de zuccaro facti, & oleo amygdalino. Præterea audire cãtilenas & gaudere & habere ante ſe res delicioſas & dormire plurimũ, cõfert eis. Econtrario verò cogitare & ſolus morari, & vigilare maximè nocet eis. Pilulæ quæ cholerã nigrã expellũt, ex quib⁹ datur his qui decoctionẽ ſumere nequeũt, ℞. epithimi Crẽtẽſis drachmas viginti, polipodij, agarici, amborũ ana drachmas decem, hellebori nigri, ſalis indi, amborũ ana drachmas quinq;, ſticados drachmas ſeptẽ, pulueris hieræ pigræ drachmas quindecim, bibat ex eis drachmas tres. In diebus verò quibus quieſcit, æger debet ſumere ex electuario quod vocatur lætificãs, qđ ℞. meliſſę, corticũ citri, garyophylorũ, gallię muſcatę, maſticis, croci oriẽtalis, cinamomi, nucis muſcatæ, cardamomi, neheremiſch, been albi & rubei, zedoariæ, doronici, ſeminis ozimi maioris, ſeminis ozimi garyophylati, õniũ ana partes æquales, muſci q̃tũ eſt decia pars drachmę vni⁹. Deinde ſumant̃ chebuli. xx. & ẽblici. xxx. & terãtur, & in trib⁹ libris aquæ coquant̃ donec ad vnã redeãt, & colẽtur. In colatura verò mittat̃ mellis lib. I. Deĩde bulliãt donec aqua cõſũpta ſit. Pòſt ex hoc melle cõficiãtur prędictę ſpecies, quod tamen in põdere ſit triplũ ad ſpecies, de quo, cũ neceſſe fuerit, ad magnitudinẽ auellanę ſumendũ eſt. Hoc enim medicamẽ lętitiã & coloris pulchritudinẽ & digeſtionis bonitatẽ operatur, & retardat canos.

De Catarrho. Cap. XIIII.

CVm caput alicuius in egreſſione balnei diſcoopertũ fuerit, aut poſt exercitium aut poſt aliud, fueritq́ aër frigidus, & ventus ſeptẽtrionalis, & acciderit inde naribus & palato pruritus & commotio,& ſternutatio: Pannus tũc calefaciẽdus erit,& capiti ſuperponendus. in quo tandiu moretur donec æger calorem in capitis profunditatẽ penetraſſe ſentiat. Deinde nigellã odorare incipiat,& prouocetur ſternutatio, & caueat ne ſupinus iaceat, & comedat parum. A vino quoq; omnino abſtineat. Quòd ſi paſſio ex appoſitiõe panni calidi alleuiata non fuerit,neq; minuitur per ipſum,fiat phlebotomia ex cephalica,& ſoluatur natura ex rebus quæ non exaſperant, ſicut hæc decoctio,quã in potu ſumere debet qui tuſſim patitur,& in pectore aſperitatẽ habet, & indiget ventris ſolutione,que ℞.iuiubas viginti,ſebeſtẽ triginta,paſſularũ enucleatarũ decẽ drachmas, violarũ ſiccarũ drachmas quatuor,radicis liquiriciæ fractæ drachmas quinq;,ficus citrinas decem,coquãtur in trib⁹ libris aquæ,donec redeãt ad vnam,& colentur,& in colatura diſſoluantur, caſſiæ fiſtulæ drachmas ſeptem,tereniabin drachmas decẽ. Quòd ſi neq; phlebotomia profuerit,neq; ventris ſolutio, & materia ad pect⁹ deſcẽderit,& cõmoueãtur tuſſis & febris, ilico fiat phlebotomia,& patiẽs à carne abſtineat & vino,& in potu ſumat aquã hordei,& muraba violatũ q̃diu calor fixus perſeuerauerit,& tuſſis fuerit ſicca & aſpera. Sed poſtq̃ calor quieuerit, & tuſſis mollificata fuerit,& ſcreare incœperit,

hæc decoctio quaq; die cũ muraba violato dãda erit donec pectus mundificetur, & tussis sedetur, & vox clara reddatur, quæ ℞. ficus citrinas quinq;, iuiubas decem, sebesten viginti, passularum albarũ & enucleatarũ drachmas decẽ, liquiriciæ excorticatæ drachmas quinq;. coquãtur vsq; ad dissolutionẽ & colentur, & dentur ex hoc omni die vnciæ tres in potu cũ muraba violato drachmis quinq;. Si vero tussis inueterauerit ac diu permanserit, tunc ostendemus qualiter curanda sit, cũ de tussis cura tractabimus. Quòd si cursus in naribus diu perseuerauerit, & non fuerit calor, fluxus erit restringendus suffumigando nares per traiectorium. Et si quod per nares effluit, subtile & acutum ac citrinum fuerit, suffumigatio fiat ex sulphure infuso prius in aceto & postea siccato, aut ex fabis aut hordeo excorticatis, & in aceto prius infusis, & postea siccatis, aut ex zuccaro albo, & sandalo albo. Q; si neq; calor neq; rubedo in facie fuerint, suffumigatio fiat ex costo aut thure. Hæc nanq; suffumigatio fluxũ restringit.

De Ophthalmia. Cap. XV.

CVm ea quæ in oculis alba sunt in rubedinẽ mutata fuerint, fluxeríntq; lachrymę, & in angulis oculorũ lachrymalib⁹ lippitudo collecta fuerit, dicemus tunc ægrum pati ophthalmiã, & quanto plus symptomatũ vehementia, aut ipsorũ affuerit minoratio, tanta erit ophthalmiæ fortitudo aut eius debilitas. Deterior autẽ ophthalmia est cũ alba oculorũ videtur inflata, & adeò eleuata, vt oculorũ cooperiant nigredinẽ & palpebræ inuersentur. In prin

cipio verò curationis ophthalmiæ cephalica est phlebotomāda ex manu vel brachio partis contrariæ in qua est ocul⁹ infirmus, nisi leuis fuerit ophthalmia. Et q̄to fortior fuerit ophthalmia, tanto pl⁹ est minuendū ex sanguine. Deinde vēter ex mirobalanis citrinis, & tereniabin, & succo fructuū soluēd⁹ est. Et æger à carne & vino, & à reb⁹ dulcib⁹ abstinere debet, & cibū minuere. Q̄ꝫ si ista nō suffecerint, fief albū in lacte puellā lactātis fricandū, & in oculos distillādū. Et si lippitudinis multitudo in oculo collecta fuerit, radius coto inuoluat, & madefiat in aqua, & cū eo oculus ab illa lippa mūdet. Deinde puluis albus aspergat, & supponēdo oculis aliquid suauiter sustētetur, & liget, & æger in domū tenebrosam mittat, & ingeniandū est q̄tū possibile est vt somn⁹ ꝓuocet. Caueat tamē ne sup oculū infirmū dormiat, & ne caput depressum sit, sed superi⁹ eleuatū, neq; vestimentorū capitia sint stricta, neq; in faciē se diu ꝓijciat. Si autē oculus leuior fiat, & dolor sedetur, ac lachrymæ minuant, phlebotomia iā facta & vētre soluto balneū multoties & freq̄ēter ingrediatur. Ex hoc enī passiōis reliquię dissoluent. Q̄ꝫ si ī oculo humorositas & grauedo remāserit, puluis citrinus erit immittēd⁹. Ex his autē quę habēti ophthalmiā multū cōferūt, est, vt frons & palpebrę ex hoc liniātur epithimate, quod ℞. fief memithæ, rosarū, aloes, licij, sandali rubei, saufel, croci orientalis, omniū ana partes æquales. fiant ex his pilulæ, cūmq; necesse fuerit resoluatur vna ex eis in succo coriandri aut in succo endiuiæ: aut cū aqua rosata, & liniatur cū eo, & sanabitur si

Deus voluerit. Sief albũ, ℞. cerusæ ablutæ drachmas decẽ, sarcocollæ grossæ drachmas tres, dragagãti drachmã vnã, opij drachmæ semisse: fiant ex his formæ lenti similes. Puluis citrin⁹, ℞. sarcocollæ grossæ drachmas decẽ, aloes drachmas duas, croci drachmas duas, myrrhæ drachmã vnã, licij drachmas duas: ex eis optime tritis immittatr puluis cũ opus fuerit. Puluis alb⁹, ℞. sarcocollã albã & pinguẽ, quæ mittatr in lac mulieris, quod melius erit cũ alicui⁹ iuuenculæ fuerit, & dimittatr in vmbra donec siccetr, & teratr optime, & õnib⁹ drachmis decẽ, ipsi⁹ addãt de sief memithæ drachmæ duæ, quę iterũ optime trita reponãtur, & cũ op⁹ fuerit, in oculum mittantur.

De vlcerib⁹ oculorũ. Cap. XVI.

CVm i oculo fortis dolor, & pũctio nociua ac pulsus sentiũtur, & lachrymarũ fluit multitudo, cũ palpebræ eleuantr & oculi aperiũtur: loca quę sunt in albis ipsorũ inueniũtur rubea, aut si totũ fuerit rubeũ, & vn⁹ locus magis rubere inuenitur, aut in nigredine loc⁹ aliquis alb⁹ apparet, pustula iã in oculo exorta est. Ad hãc vero curãdã passionẽ necessari⁹ est Medic⁹ in curis oculorũ valde instruct⁹. Nos tamẽ curatiõis ipsi⁹ sũmas & aggregatiões dicemus. Dicim⁹ itaq; ꝙ vlcera quę in cõiũctiua nascũtr, hoc est, in albis oculorũ, nõ adeo sũt timẽda vt ea quæ in cornea, hoc est, i oculi nigredine fiũt. Deteri⁹ vero vlcerũ est illud quod in nigredine sub pupilla existit, eminẽtia nãq; ad istud est velocior. Horũ autẽ vlcerũ curã cũ phlebotomia incipere debemus, & sanguinis extrahere multitudinẽ secũdũ quod possibile fuerit. Cõsequẽ

ter autē venter soluendus, & Aeger sibi cauere debet à carne & vino dulci,&esse cōtentus herbis frigidis,& in potu sola aqua uti.In oculo vero in initio sief albū cum lacte mulieris mittēdum , & si pulsus iam alleuiari & sedari videtur, sperandū est quòd ægritudo soluatur sine saniei collectione.Quòd si pulsatio post sanguinis extractionē & ventris solutionē,ac sief albi immissionē quiescere nō videtur,parua fiducia in hoc quod diximus est habenda. Est itaq; tūc sief de olibano mittendū in oculū,& pila aliqua oculo superponēda,& cū ligatura stringēda.Antè verò q̄ hoc eueniat,oculus suauiter est ligandus,& sine superpositione pilæ, & nō cesses in oculū de sief de thure sępe distillare donec sanies in pila videatur.Ex quo enim hoc visum fuerit, sief de plūbo vti necesse erit vsquequo ꝓfunditas fiat plana,& tota caro generetur. Et tamen quæ dixim⁹ tūc sunt faciēda, cū pustula nō est magna.Quoniā cū magna fuerit,fueritq; iuxta pupillā,aut infra eā,erit tūc necesse vt cū eleisir medicet ne oculus emineat.Ad pilæ quoq; superpositionē & ligaturā erit redeūdum.Aeger pręterea semp supinus iacere debet,& à forti motu abstinere.Cū autē caro in loco vlcerū pfecte generata fuerit,vel loc⁹ apostematis carne replet⁹ fuerit,remanebit ibi ī oculo albedo. Q; si vlcus fuerit profundū, albedo erit grossa,& si in supficie tātū corneę fuerit,erit subtilis.Vlc⁹ quoq; si à pupilla fuerit remotū,& steterit separatim p se vestigiū illud quod remanet , nihil mali faciet.Si autē iuxta pupillā fuerit quādoq; post vlceris curationē vestigiū remanens ꝓhibebit vi-

fionē.Quapropter tūc eſt vtendū medicinis qui
bus veſtigiū,quod dixim9,abſtergi & deleri poſ
ſit.Sief de thure,℞.armoniaci,ſarcocollæ ambo
rū ana drachmas quinq;,thuris drachmas decē,
croci drachmas duas:conficiantur ex muſcilla-
gine fœnugræci,& fiant ex eis ſief.Sief de plū-
bo,℞.plumbi aduſti,antimonij,thuciæ ablutæ,
calcecumenon,gūmi arabici,dragagāti, omniū
ana drachmas ſeptem,opij drachmæ ſemiſſem:
terantur, & cum panno ſerico qui ſit ſubtiliſſi-
mus,cribellentur,& conſpergantur ex aqua plu
uiali,& fiant ex eis ſief. Sief ex quo caro in vl
ceribus oculorum generatur , & vueæ egreſſio
prohibetur, & veſtigium ſubtiliatur,℞. climiæ
ablutæ,thuciæ ablutæ, ceruſæ, antimonij,thu-
ris, omnium ana drachmas duas, myrrhæ dra-
chmam vnam,ſarcocollæ groſſæ drachmā vnā
& ſemis,ſanguinis draconis,aloes,opij,omnium
ana drachmam vnā,fiat ex eis ſief. Eleiſir quo
eſt vtendum cum timetur ne ex vlcere vueę ſe-
quatur egreſſio,℞.antimonij,ematitis, amborū
ana drachmas decē,acaciæ drachmas tres, alo-
es drachmam vnam:terātur,& fiant ex eis ſief,
& adminiſtrentur apud neceſſitatem.

De his quæ in oculos cadunt,ſiue ſit pilus ſiue palea ſiue aliud. Cap. XVII.

SVmatur reſina,id eſt,gumma pini,& per
oculum trahatur,& extrahit illud quod in
oculum cecidit.

De albedine quæ fit in oculo. Cap. XVIII.

ALbedo quæ in oculis contingit,eſt veſti
gium poſt vlcerum curationē remanens
quando conſolidantur.Quæ cum in ocu

lis puerorum fit,leuior est ad curandum, quàm cum in senibus.Cum enim fit in senibus fortasse ad sanandum impossibilis est nisi subtilissima fuerit.Hæc autem passio ex his medicaminibus curanda est. Postquàm æger balneum egressus fuerit, aut faciem super vaporem aquæ calidæ vsquequo rubea sit tenuerit . Si tamen ex hoc medicamine in venis oculi rubedo & dolor prouenerint,per aliquot dies ab eo quiescendum est donec oculus quiescat,& pòst ad id redeundum. Medicamen valde vtile ad albedinem remouendã & cito eradicandam.Ego quoque non vidi quod eo melius aut æquale esset ad albedinem delendam,℞.massacumię,spumę maris,stercoris magni lacerti,baurach, zuccari higeri,omnium ana partes æquales. Deinde sumantur acori , cœlidoniæ , amborum ana drachmæ decem,coquantur in libra vna aquæ donec ad quartam redeant & colentur, & ex hac aqua imbibantur species quas prædiximus , ita quòd conficiantur ex ea & siccentur in vmbra, deinde iterum terantur & conspergãtur vt prius,& siccentur, quod postquam quater factum fuerit,siccentur & terantur,& in oculo mittantur . Hoc enim medicamen nulli , vt prædiximus,compar existit in remotione albedinis.Remouet enim hoc medicamen grossam albedinem etiam ex oculis animalium.

De Scabie & Sebel. Cap. XIX.

CVm palpebra inuersatur & interius apparet rubea & aspera, scabies adest . Et cum super alba oculorũ ac super nigredinẽ videtur similitudo pãniculi ex venis rube-

is & grossis texti, adest passio quæ vocatur sebel. Hæ vero duę passiones graues sunt & chronicæ,& vix curabiles. Patiens tamē dum sanus est, phlebotomia ex brachio & fronte & ventris solutione vti debet,& in comestione vitare dactilos,& sisamos de melle,& vitet ebrietatē. Et quando non est plenus, sæpe ingredi balneū est ei vtile, & frequenter immittere oculo sief rubeum similiter confert. Sief rubeum, ℞. emathitis, colcotar combusti, amborum ana drachmas tres, æris vsti drachmas duas, myrrhæ, croci, amborum ana drachmā vnam, piperis lōgi drachmæ semissem, conspergantur ex vino veteri,& fiat ex eis sief. His præterea ægritudinibus viride confert sief, cuius descriptio in capitulo de vngula continetur. Quòd si passiones istæ vetustæ fiant, scabies fricatione indigebit,& sebel collectione. Non tamen mensuræ huius libri congruit, vt de his tractemus.

De lachrymalibus cū pruriunt. Cap. XX.

ENdiuia tenera sumatur & conteratur & fiāt ex ea magdaliones parui,& ex oleo violato inungantur,& oculis superponātur,& in hora dormiendi ligentur, rosatum tamen melius est,& citius confert. Et si hoc non suffecerit, lentes absq; corticibus, & sumach,& rosæ rubeæ, & granati carnositas sumantur, cō trita ex careno cōspergātur, & more emplastri superponantur. Quod si nō suffecerit, ex cephalica prius phlebotometur patiēs. Deinde ex vena frōtis, & ex venis quę sunt in angulis lachrymalibus. Venter quoq; frequenter soluatur,& balneum multoties ingrediatur.

De Vngula. Cap. XXI.

CVm aliquid pãniculo simile, ex angulo, qui est ex parte naris, oriri videtur, & album oculi cooperire, & peruenit vsque ad nigredinem, generatur passio quæ vngula dicitur. Cuius nocumentum, tũc solum est peius, cum peruenit ad nigredinis partẽ quæ est iuxta pupillam. Hæc igitur passio dum subtilis est cum sief viridi, & sief de chalcãtho est medicãda. Si autem vetusta fiat & grossa, cũ ferro est euellenda. Sief viride quod confert sebel, & scabiei, & vngulæ, & albugini, ℞. ziniar drachmas tres, colcotar vsti drachmas sex, arsenici rubei, baurach, spumæ maris, omnium ana drachmã vnã, salis armoniaci drachmę semissẽ, amoniaci drachmas duas. Armoniacum in succo rutæ dissoluatur, & species ex eo conspergantur & fiãt ex eis sief, est enim mirabile. Sief de chalcantho quod confert vngulæ, ℞. æris vsti, chalcanthi amborũ ana drachmas quinque, ziniar drachmas duas, salis armoniaci, baurach, arsenici sublimati omnium ana drachmam vnam: terantur, & per hebdomadam vnam dimittãtur, deinde fiant ex eis sief, & fricetur vngula cum eis.

De macula rubea ex percussione vel alia re. Cap. XXII.

CVm in oculo ex pcussione aut ex re alia punctum rubeum fieri cõtingit, sanguis qui ibi est dissoluẽdus est, postquam æstuatio quieuerit. Sumantur igitur arsenici rubei, olibani, myrrhæ, armoniaci, omnium ana partes æquales, & fiant ex eis sief. Qui in succo coriandri fricẽtur & in oculũ distillentur. Quã

diu tamen dolor perseuerat, albumen oui sumẽdum est & oleo rosato miscẽdum, & cotum ex eis inuolutum, oculo est superponendum.

De Lachrymis. Cap. XXIII.

CVm lachrymales oculorum anguli semper humidi videntur, patiens quotidie ieiunus balneum ingrediatur, & in oculum alcohol istud mittatur. Istud autem alcohol, ℞. thuciæ drachmas decem, coralli rubei, mirobalani, citrini fricati, aloes, omniũ ana drachmas duas, piperis drachmę semissem fiat ex his puluis qui assidue immittatur oculo.

De debilitate visus. Cap. XXIIII.

SI cum debilitate visus humiditatis signa apparuerint manifesta, quę in tempore famis & exercitij parumper dissolui videantur, Pilulæ cochiæ multotiens erunt infirmo tribuendæ. Nutrimentum quoque patientis desiccatiuum esse debet, & Æger sæpe vomere cogẽdus est. Pulueres etiam desiccatiui oculis sunt immittendi. Quòd si cum prædicta ægritudine affuerint siccitas & corporis macies, nutrimentum erit augmentandum, & vinum in potu tribuẽdum, ac super caput ipsius aqua tepida fundenda, & incuruatio super eam facienda. Balneum præterea ingrediatur, in quo tamen nõ multum sudet. Naribus quoq; oleum de amygdalis dulcibus atq; auribus est immittendũ. Oculis vero lac mulieris adolescentis quaque die est inijciendum. Quod etiam frequenter fieri conuenit. Hæc quoque debilitatis visus species fortior fit in tempore famis, & dum venter vacuus fuerit. Confectio alcohol quod valde acuit vi-

ſum, qui cauſa humoris debilitatur, ℞. thuciæ ablutæ & ſiccatæ drachmas viginti, deinde extrahatur ſuccus ſanſuci viridis, & per noctem vnā reſidere dimittatur, & coletur, ex quo thucia cōſperſa dimittatur quouſque ſiccetur, poſtea teratur. Deinde ſumantur zinziberis, piperis nigri, macropiperis, cœlidoniæ, omniū ana drachmæ duę, ſalis armoniaci drachma vna cū thucię drachmis vigīti, hęc oīa terātur, & ex ſucco teneri fœniculi cōſpergant̄, & ſiccata iterū terātur, & reponant̄. Et cū neceſſe fuerit oculis īmitant̄. Ad hoc ꝑterea valde cōfert ſief de fellibus.

De tumore palpebrarum. Cap. XXV.

EPithimetur ex epithimate, quod in capitulo de Ophthalmia nominauimus.

De conuerſis pilis qui naſcuntur in palpebris magis interius quàm debent, & pūgunt oculum. Cap. XXVI.

SI pilus fuerit vnus aut duo, alijs palpebrarum pilis cum maſtice aut oleo Seni ſunt annectendi, aut radicitus euellantur, & loca à quib⁹ euulſi ſunt cum ferro acuto aut acu adurantur. Si autem multi fuerint, neceſſe eſt vt caro palpebræ incidatur. Loqui tamen de hoc noſtri libri menſuram prætergreditur.

De cataracta ſiue aqua deſcendente in oculum. Cap. XXVII.

QVandoq; alicui videtur ꝙ ante ſe habeat cimices, aut alia parua corpora ſubtilia & radioſa. Quod aliquando cauſa ſtomachi, aliquando ex proprio nocumēto ipſius oculi contingit. Ideóque differentia inter hęc duo cōſiderāda eſt, neq; ꝓ paruo eſt habēdū cū

hoc accidẽs euenerit. Ex eo nanq; q̃d causá stomachi accidit, nõ est multũ timẽdum ꝙ oculo nocumẽtum inferat. Ex eo vero q̃d ex proprio vitio oculi cõtingit, valde timẽdũ est, hoc enim aquę principiũ existit. Hęc autẽ passio dũ recẽs est & in principio, cũ medicinis curabilis est, sed cũ iam ad pfectionẽ deuenerit, sanari nõ potest, nisi cũ incisiõe, & fortasse etiã incisio ꝓdesse nõ poterit. Quapropter differẽtia inter hæc duo p̃dicta diligẽter est inuestigãda, quæ est prout dicemus. Quãdo imaginationes quę vidẽtur, vtriq; apparẽt oculo, existimãdũ est cõtingere hoc ex vitio stomachi, & ecõuerso. Et cũ imaginatiões in hora fastidij & in hora malę digestionis plures solito videnť, in hora autẽ famis & laboris pauciores apparẽt, existimandũ est etiã hoc ex stomacho esse. Et si ex quo istę imaginatiões acciderũt, duo pręterierũt mẽses aut plures, & in pupilla nõ fuerit visa cõturbatio, existimãdũ est etiã hoc esse ex stomacho. Quãdo autẽ istę existimationes tibi aggregatę fuerit, pilulas cochias in potu tribue, & si passio oĩno remoueť, iam existimationes p̃dictę certificatę erũt. Si aũt vni tantũ oculo apparuerint, & vno modo in oĩbus horis pmãserint, existimandũ est vitiũ aquę adesse, præcipue cum in pupilla nõ fuerit obfuscatio. Obfuscatio nanq; si fuerit in pupilla, dubitatio iam tunc erit sublata. Cũ autẽ passio hæc in oculo propria fuerit, prohibendũ est infirmo ne cum ventosis minuat sanguinem, neque ex brachio, neque comedat pisces, nec omnia quæ humectare possunt. Venter vero frequenter soluẽdus est ex pilulis cochijs, & æger ex calefacti-

uis & deficcatiuis nutriēdus est, hydromel præterea in potu ei tribuendum, & in oculis sief de fellibus mittendum. Sief de fellibus quod proficit aquæ in principio & dilatationi pupillæ, & eis qui post occasum solis non vident, & tenebrositati visus quæ est ex humore, ℞. fellis gruis, fellis sabot, fellis hircini, fellis accipitris, fellis aquilę, fellis perdicis, omnium siccorum vnū aut plura, sumantur quoque pro omnibus drachmæ decem istorum siccorum, euphorbij, coloquintidæ, serapini, omniū ana drachma vna, trita aggregentur, & conspergātur ex succo feniculi teneri, & mittantur in oculum.

De noctilopis, id est, qui post solis occasum non vident.

Cap. XXVIII.

AD hoc vtile existit epar caprinum scindere, & ponere super vnam sectionem piper longum, & cooperire ipsam ex alia sectione, pipere longo in medio existēte. Deinde ponere ipsum in furno, & dimittere ibi donec assetur, & deficcetur, & non comburatur. Quo facto, piper longum quod in medio erat, sumatur, & bene teratur cum pauco musco, deinde ex liquore qui ex epate assato expressus fuerit, conspergatur & siccetur & in oculum mittatur. Aut fel caprinum cum melle mixtum in cucuma super ignē coquatur, deinde radius eo illinit⁹ immittatur oculo. Quod autem ad hoc magis valet, est vt sief de fellibus in oculū mittatur. Si autem hoc non suffecerit, venter soluatur, & sanguis ex duabus cephalicis & ex fronte minuatur, & regimen subtilietur.

De dilatatione pupillæ. Cap. XXIX.

CVm pupilla, hoc est, foramẽ quod est in nigredine oculi, adeo dilatari videtur, vt vndiq; pertingat ad albedinem, fueritq; post vehementem cephaleæ dolorem, parua habenda est fiducia in eius cura. Sed si dilatatio parua fuerit, tunc assidua solutionẽ ventris ex cochijs: multoties & sief de fellibus in oculum mittendum. Quòd si pupillam post percussionẽ dilatari contingat, non est inde timendum, quia remouebitur. Fiat itaque emplastrum ex farina fabarum & camomilla, & euisco cum vino & aqua.

De fistulis quæ in angulis lachrymalibus fiunt. Cap. XXX.

CVm angulus lachrymalis resudat, & cũ premitur, sanies & virus ab eo egrediatur, fistulam pati intelligitur, quæ cũ cauterio curatur. De hoc tamẽ loqui plus est quàm huic nostro attinet libro. Nos tamen iam ei adiungimus medicamen, quod si adhibitum fuerit, ipsam per multos menses adeo tardare facit, vt æger sanus videatur. Medicamen autem illud, est. ℞, aloes, thuris, sarcocollæ, sanguinis draconis, balaustiæ, antimonij, aluminis, omniũ ana partes æquales, ziniar, quantum est quarta pars vnius, fiant ex eis sief. Cúmq; necesse fuerit, fistula in tantum prematur, vt quicquid saniei in ea continetur, egrediatur. Deinde infirmus super lat⁹ in quo nõ est fistula iaceat, & de prędicto sief aliquid dissoluatur in aqua, de quo in angulo lachrymali tres guttæ aut quatuor ĩmittantur, magno existẽte interstitio inter pro-

fectionem vnius guttæ & alterius. Quo facto, Æger per tres sic iaceat horas. In mane quoque sequenti die, similiter fistula bene prematur, & fiat eadem cura. Quod per hebdomadam vnam fieri conuenit, & etiam tandiu donec nihil à fistula egrediatur, cum premitur. Ex hac nanque cura, locus multis mensibus siccus permanebit. De curis oculorum quantum huic loco necessarium esse putauim⁹, iam satis dictum esse credimus. Alia vero, quia sunt de curis quæ per ferrũ exercẽtur, dimittamus, quia multis indigẽt medicaminibus. Sunt tamen quædam ex eis quę in locis in quibus de decoratione tractabimus, & sanitatis custodia, continentur.

De dolore qui fit in aure. Cap. XXXI.

SI cum dolore qui fit in aure, fuerit in facie inflammatio & pulsatio, sanguis ex cephalica erit minuendus, & oleum rosatũ, aut oleum de floribus salicis tepidum cum pauco aceto est immittendum, lac quoq; ita calidũ vt ex mamilla egreditur multoties distillãdum erit. Venter præterea ex mirobalanis citrinis & scamonea & aloe vehementer soluat, quod hoc modo fit, ℞. mirobalanorum citrinorum drachmas viginti, & puluerizatæ in duabus libris aquæ coquantur donec ad duas vnius lib. tertias redeant, & colentur. Post hoc sumatur aloes drachma vna, scamoneæ sexta pars drachmæ vnius, aggregentur cum rob de citonijs, & fiant ex eis pilulæ, quæ per duas horas ante decoctionem sumantur, deinde bibatur decoctio. Quod si dolor non quieuerit, parum opij in oleo rosato resoluti in aurem mittatur. Et si pulsatio re-

dierit & tribus diebus perseuerauerit, oleum si- saminum in quo anatis aut gallinę adeps fuerit resolutus in aurem sæpe mittatur, ibi nanq; est pustula quæ maturatione indiget. Cum autem dolor quieuerit, putredo iam tunc collecta erit, ideóq; pus subito ex insperato de aure egredit. Cum autem dolor in aure fit post fastidiosam satietatem, aut post vẽtos frigidos, oleũ in quo ruta aut cepæ coctæ fuerint in aurem distillet. Et si hoc non suffecerit, oleũ in quo turbith co- ctum fuerit distilletur, aut oleũ de lilio sumat, & cuiq; vncię vni ex eo misceatur euphorbij re- cẽtis drachma vna, & castorei drachma vna. Sed si hoc iterũ nõ suffecerit, vẽter ex pilulis cochijs soluatur: patiẽs quoq; balneũ ingrediat, in quo etiã sudet: vinũ quoq; vetus & forte ei tribuat. Si autẽ cum dolore auris fuerint sonitus & tin- nitus atq; ventositas, panicũ siue miliũ in sarta- gine torrefactũ, calidũ multoties superponatur. Auris quoq; super vaporem aquę in qua sint co- ctã menthastrũ & sticados arabicus, & sansucus teneatur. De castoreo præterea & euphorbio in oleo sambucino dissolutis, quorũ vnũquodq; q̃- tuor grana hordei ponderet, in aurẽ mittatur.

De vlcere quod fit in aure. Cap. XXXII.

CVm pus ab aure egreditur, hydromel te- pidũ multoties in vna die in aure est di- stillandum. Deinde hoc medicamẽ opti- me faciens ad hoc est immittendum, quod ℞. sarcocollæ, aloes & sanguinis draconis, thuris, squamæ ferri ziniar, ana partes æquales, omnia in aceto dissoluantur & in aurem mittatur, aut liciniũ melle illinitũ in prædictis intingatur &

sic immittatur. Patiens itaq; ex hoc medicamine, & hydromelle medicetur donec sanus sit.

De sonitu & tinnitu aurium. Cap. XXXIII.

FOrtasse quandoque contingit ex subtilitate sensus auditus, & eius claritate. Cuius signum est quòd in tempore famis augetur, & in hora ebrietatis & satietatis minuitur. Quę propria nõ indiget cura nisi superfluitatem obtineat. Tunc enim de opio dissoluto in oleo immittendum est in aurem quantum duo hordei grana ponderant. Si autem hæc cum grauedine capitis & auditus debilitate affuerint, oleum de semine raphani, & oleũ de amygdalis amaris, & oleum rosatum in quo castoreum fuerit resolutum, sunt immittenda. Auris quoq; superponenda est vapori aquę, in qua sansucus sticados arabic? absynthium, mẽthastrum & origanum cocta sint. Et venter multoties ex pilulis cochijs est soluendus, & cibaria minuẽda, & vinum dimittendum.

De grauedine auditus. Cap. XXXIIII.

CVm in auditu contingit grauitas, considerandum est an sit ibi sordities quę vocatur cera quæ fit in aure. Quæ si inuenerit, mundetur, aut cum medicinis secundum quód diximus, aut cum cura manus. Si autem sordes nõ affuerint, & euenerit hoc post satietatẽ fastidiosam, quæ eam præcessit, aut ægritudinem acutam, auris ponenda est super vaporem aquæ, in qua ea quę prædiximus cocta fuerint, traiectorio interposito vsque quo vapor ascendat. Quod hoc modo fieri cõuenit. Res istæ in cucuma habente os acutum coquantur. De-

inde traiectorium ori cucumæ superponatur, & ne vapor egredi possit, pānis obuoluatur, & auris super os traiectorij ponatur. Istud præterea sief in aurem mittatur. Quod, ℞. coloquintidæ drachmam vnā, baurach tertiam drachmæ vnius, castorei, aristologiæ rotūdæ, succi absynthij, omnium ana drachmę semissem, costi quartam drachmæ vnius, euphorbij sextā drachmæ vnius, fellis vaccini quantum sufficit ad prædicta conficiēda, fiant ex eis sief. Cunque necesse fuerit vnum in oleo de amygdalis amaris resolutum auri immittatur. Hoc enim valde vtile existit dolori phlegmatico & ventositati ac sonitui & tinnitui, qui ex grosso vento fuerit, & surditati quæ est ex grossis humoribus. Si autē debilitas auditus cōtingit post ieiunium aut vigilias, fuerítque facies extenuata, & oculi concaui, æger balneum sæpe ingrediatur, & largiori cibo ac potu vtatur, & in somno fiat profundior, super caput quoque aquam tepidam cum oleo fundat donec sanetur. Quod si post phrenesim contingat, ex medicinis primis curetur.

De vermibus aurium & paruis animalibus ipsas ingredientibus.

Caput XXXV.

CVm in aure fuerit titillatio, & pruritus & dolor, deinde ceciderint vermes ab aure, immittatur auri succus mēthastri, aut de folijs persicorum, aut oleum de nucleis ipsorum, aut aloe in aqua dissoluatur & immittatur. Hæc enim vermes auris & parua animalia ingredientia ipsam, aut quæ in vlceribus nascūtur, interficiunt.

De eo quod in aure figitur ab exterioribus ingressum. Cap. XXXVI.

CVm aliquid figitur in aure, oleum tepidum est immittendum, & patiens balneum ingrediatur, ibi morã faciens donec corpus eius mollificetur. Deinde naribus insufflетur cõdisi, & teneatur anhelitus donec sternutatio sequatur, forsitan enim sic egredietur. Si autem fuerit difficile & non exierit, erit necesse vt cũ ferro auri immisso extrahatur. Quod etiã in naribus est faciendum, si quid eas ingressum fuerit, quod extrahi nõ possit. Quòd si aqua aurem intrauerit, capite ad partem auris illius inclinato saliat æger, & si non exierit, prouocetur sternutatio vt diximus. Deinde oleum tepidum multoties immittatur. Neq; hoc pro paruo est habendũ, & præcipue si res malam habens qualitatem ingressa fuerit, ex ea nanq; grauis sequetur dolor.

De sanguine ex narib⁹ fluẽte. Cap. XXXVII.

EX his quæ sanguinis de naribus fluxũ retinent, est succus albedarogi cum camphora fuerit in eo dissoluta, naribus immissus, confert enim ei qui hanc passionem incurrere solitus est, ante eam iniectus, aut in hora ęgritudinis. Aut sumãtur gypsum, cinis chartæ de panno, gallæ, sanguis draconis, calx, zegi, & puluerizata naribus insufflentur. Aut liciniũ in eis intinctum mittatur in nares, aut alumen iameni puluerizatum, vt alcohol cũ amylo eiusdem quãtitatis naribus insuffletur. Quòd si adhuc vehementer manauerit, superiores brachiorum partes apud assellas cum instita, & coxæ

apud inguina ligētur, & testiculi similiter sunt ligandi. Si verò passio inualuerit, phlebotometur cephalica eiusdē partis de qua fluit sanguis. Si autem nec hoc modo strictus fuerit, magnæ ventosæ cum igne superponantur ventri ab ea parte de qua fluit sanguis. Medicamen quod vehementer valet ad sanguinem constringēdum. Sumatur calx alba & leuis, qua vtuntur aurifices & sæpe narib⁹ insuffletur sine interpolatione, & licinium albumine oui illinitum ea inuoluatur & naribus immittatur.

De escharis & vlceribus narium.

Caput XXXVIII.

CVm in naribus fuerint escharæ, cera & oleum ac adeps gallinaceus eis immittātur, & aquam calidam naribus in mane multoties per aliquot dies odoret. Cúmq; pustulæ egredi cœperint, licinium aceto forti īfusum in quo sal positum sit, naribus immittatur, ac super eas similiter sal & acetum ponantur. Siccabuntur enim ex hoc & non prolongabitur earum mora. Quòd si vlcera ibi affuerint, vnguento de cerusa curentur.

De polypo vel hæmorrhoidibus quæ nascuntur in naribus. Cap. XXXIX.

CVm intus in narib⁹ caro superflua mollis & quasi dissoluta rubea, aut alba exorta fuerit, & nares ingrossari cœperint, ac ex carne predicta repleri, cephalica prius erit phlebotomanda, deinde licinium ex vnguento viridi quod in capitulo de corrodentibus carnē nominauimus, liniendum & naribus erit immittendum. Si vero istud non suffecerit, medicamē

acutum quod ibi descripsimus apponatur donec ex toto mundificetur. Hæc præterea passio quandoque cum ferro curatur radicitus omnino incidendo. Medici tamen quandoque in hoc errant. vnde ex eorum cura ęger maximum incurrit nocumentum, in hoc nanque loco cancer plerunque exoritur. Verum cancer quando in hoc nascitur loco, nec acutas tolerat medicinas, neque incisionem quæ fit cum ferro, imò indiget vt suauiter tractetur, & medicaminibus lenientibus, & phlebotomia, & ventris solutione curetur. Cognoscitur autem an illud accidens sit cancer, quia est durus pertingens quandoque vsque ad palatum. Sed cum nares siccæ sint & duræ, nec sit in eis humiditas aliqua, summopere cauendum est, ne hæc ægritudo aut ei similis ferro, aut acuto medicamine tãgatur. Si autem quod in naribus exoritur caro mollis est, fluxerintque ex eis humores, & cum nares stringuntur, inueniuntur molles, & cum tãguntur tactus non sentitur solidus, non est timendum quin ex medicaminibus acutis & ferro mederi possint.

De amissione odoratus. Cap. X L.

CVm sensus quo odorãda pcipiũtur, amissus fuerit, neq; in narib⁹ caro supflua creuerit, & aër ita leuiter vt pri⁹ attrahit, & oculi ac sẽsus naturaliter existunt, narib⁹ erit insufflãd⁹ puluis adeo subtilis vt alcohol, q fiat ex cõdisi & artemisia & sale armoniaco. Ægro quoq; pcipiatur vt nares vapori ex aceto calido pcedẽti multoties apponat. Si aũt hęc nõ suffecerint, qđ nominabim⁹ narib⁹ insufflet, cui⁹ descriptio hęc est ℞. nigellę, fellis gruis, cologntidę,

hellebori albi, omniũ ana partes ęquales, pulueri zent & ponãtur in vrinæ cameli Arabici quãtitate tanta quæ ea cooperire possit, & ponãtur ad solẽ donec siccentur, deinde fiant ex eis sief. Cũmq; necesse fuerit, vnum ex eis lentis habẽs magnitudinem in oleo sansucino intinctum, naribus immittatur, optimũ enim ad hoc existit. Si autem ex hoc quod naribus immittitur fortis sequatur dolor, oleum de semine cucurbitæ eis immittatur, & aqua calida super caput fundatur, & sorbeat calida ea quæ humectant vt ptisana, & quod fit de aqua furfuris, & de farina & similia. Et hoc quidem est medicamen ad amissionem odoratus probatissimum, quod sic conficitur: Nigella pulueri zetur donec fiat vt puluis, & misceatur cũ oleo veteri, deinde æger implens os suum aqua reclinet caput retro quãto plus poterit, & tunc ex prędicto medicamine aliquantæ guttæ naribus distillentur. Aegro quoque præcipiatur, vt quãtum ei possibile est aërem extrinsecum interius attrahere nitatur, quod in tribus diebus & tribus vicibus fieri cõuenit. Si autem mordicatio superuenerit, fiat hoc quod prædiximus.

De dolore dentiũ & gingiuarũ. Cap. XLI.

SI gingiua cum dolore dentium fuerit sanguinolenta, & apostemosa, & rubea, fueritq; apostematio cum pulsatione, extrahatur sanguis cum vẽtosis, phlebotomia ex cephalica prius facta. Deinde in ore aliquandiu acetum & oleum rosatum teneat, quod postquã eiecerit, idem iterum faciat, post hoc oleum rosatum in ore teneat. Et si ex hoc non euaserit,

fueritque pulsatio vehemẽs & cum inflammatione, camphora & piretrum terantur, & in radicibus dentium ponantur, cúmq; dissoluta fuerint, iterum mittantur: cotum quoq; oleo rosato illinitũ desuper ponatur. Quòd si dolor aliquando augmentetur & vehementior fiat, opij sexta pars drachmæ vnius, in oleo rosato dissoluatur, ex quo cotũ illinitũ radici dolentis dẽtis adhibeatur. Si autẽ nondũ sedetur, locus scalpellandus est, & sanguisugæ superponẽdæ sũt. Gingiua vero si nõ fuerit sanguinolenta, nec apostemosa, nec dolor est cũ pulsatione, neq; in facie fuerit inflãmatio, aut dolor acciderit post fastidium & satietatẽ, & post cœnam, comederítq; ex cibo frigido multũ, venter ægri ex pilulis cochijs soluendus erit, & dolentium dentium radices ex hoc medicamine fricãdæ sunt, quod sic fit, Sumantur piretrum, sinapi, seitaragi indi, baurach, piper, zinziber, & ex eis puluerizatis dentium fricentur radices. Cotũ quoque eis illinitũ super dentiũ radices ponatur, postq̃ æger os ex aceto in quo piretrum & mentastrũ atque origanum cocta fuerint, colluerit. A foris præterea panicum siue miliũ in sartagine torrefactum super maxillam est ponẽdum, aut ex piperis puluere melli commixto dens & ei9 radix fricetur. Et si hoc non suffecerit, in dentium radicib9 hęc thyriaca ponatur, quæ ℞. castorei, assę fœtidę, piperis, zinziberis, storacis, opij, omniũ ana partes æquales, conficiãtur cũ melle & administrẽtur. Aeger præterea per aliquantulũ temporis à comestione abstineat, maneátq; famelicus & ingrediatur balneũ, & vtatur motu.

Si autem nec sic quiescat, ferrum ignitum radici dentis multoties apponatur, aut eradicetur. Si vero dens corrosus fuerit, repleatur ex medicaminibus quæ nominabimus, & quæ sunt corrosiua, aut extrahatur.

De medicinis extrahentibus & confringẽtibus dentes. Cap. XLII.

MEdicamen quod cum in dente corroso ponitur, ipsius sedat dolorẽ, ac ipsum confringit. Sumãtur Kebikengi, & piper, & trita ex alkitrano cõspergãtur, & impleatur ex eo. Medicamen quod dentes debiles ac dolẽtes qui sunt extrahẽdi, eradicat. ℞. Cortices radicũ mori, & radicũ capparis, & piretrum, & lac titimalli, atq; lac anabulę, & arsenicũ rubeũ, & radix coloquintidæ sumãtur, & trita ex tãto aceto quod eis sufficiat conspergãtur. Acetum quoq; per hebdomadã vnã semel in die vt priꝰ addatur. Post hoc dentes in circuitu scalpellentur, & ex prædictis decies in die epithimentur, donec ad mouendum sint faciles, & sic extrahantur. Aut fiat epithima ex fęce aceti acutissimi per multos dies, & postea extrahantur. Aut ranæ fluuiales in oleo coquãtur donec dissoluãtur, cũmq; necesse fuerit, dentiũ radices scalpellentur, & ex oleo isto multoties inungantur, donec facile moueri possint, postea cum instrumẽto extrahendi dentes euellantur.

De dentium congelatione & stupore. Cap. XLIII.

POrtulaca & amygdalæ amaræ masticentur, aut his similia. Aut fiat fricatio cum sale, & masticetur cera.

De dentibus qui dolent cum à re frigida tanguntur. Cap. XLIIII.

OLeum calefactum in panno desuper est ponendum, aut vitellus oui assatus calidus multoties masticetur, aut calidum panem multoties mordeat, aut fiat fricatio ex balsamo, aut ex oleo de lilio syluestri.

De alcola, seu pustulis linguæ, & vlcerationibus oris. Cap. XLV.

SI pustulę fuerint rubeæ, sumantur antheręę, amyli, spodij, lentium excorticatarum, seminis portulacæ, coriandri sicci, seminis senæ de Mecha, omnium ana partes æquales, camphoræ parum, ex his puluerizatis fiat fricatio, & cum aceto mixta, & oleo rosato, & aqua rosata in ore teneantur, & sanguinis minutio cum ventosis fiat. Albæ vero si fuerint pustulæ, cum sale & melle fricentur, & syrupus acetosus aut almuri in ore teneatur.

De gingiuis sanguinolentis. Cap. XLVI.

CVm ex gingiuis sanguis subtilis assiduè manauerit, vtriusque arsenici, scilicet rubei & citrini, calcis, gallarum, aluminis, omnium partes sumantur æquales, ex quibus puluerizatis, & cum aceto mixtis, parui formētur trocisci. Cúmque necesse fuerit ex eis puluerizatis, sumatur quantum est sexta pars drachmæ vnius, & fricētur gingiuę ex eo optimè, & permaneat sic parum. Deinde teneat oleum rosatum in ore. Est enim hoc mirabile ad hanc ægritudinem curandam & putredinem, & herpetem estiomenum, qui est in ore.

De casu vel elõgatione vuulæ. Cap. XLVII.

CVm æger senserit aliquid radici linguæ suæ insistere, aut gutturi, & cum iubetur aperire os & extrahere linguam, videtur vuula eius iam esse fluxa & elongata, ramech & sal armoniacum sumãtur, & bene puluerizata, cum instrumento insufflandi, super vuulam insufflentur, & ex eis in summitate prædicti instrumenti aliquid ponatur, & radici vuulæ cũ eo dirigatur, & ipsa cum instrumento parum exterius extrahatur. Aut granatum acetosum cum pulpa sua teratur, & fiat ex eo gargarismus. Quòd si diu permanserit taliter, & elongata fuerit, eiúsque pars superior subtiliata, & caput eius rotundum fuerit, tunc radicitus erit incidenda. Cauendum tamen est, ne antequam ita vt diximus sit disposita, incidatur, ex hoc enim sequitur quandoque sanguinis fluxus, qui constringi non potest.

De sanguisugis quæ ingrediuntur guttur. Cap. XLVIII.

CVm aliquis in gutture suo titillationem senserit, & sanguis subtilis inde manauerit, existimandum est tunc sanguisugam in ore esse: & præcipuè si aquã loci in quo sanguisugę fuerint, biberit. Os igitur ægri est aperiendum, & lingua extrahenda, & inferius premenda, & guttur in sole est inspiciendum, & si sanguisuga in loco propinquo pendere visa fuerit; cum forficibus quibus sagittæ educuntur, extrahenda erit, quod hoc modo fiet. Caput à quo pendet est stringendum, & sic extrahatur. Quòd si non fuerit manifesta, æger multoties

gargarizet sinapim cum aceto, quia de loco in quo est mouebitur. Aut fiat gargarismus ex aceto & assa fœtida, aut ex aceto & sale. Nigella præterea & sinapis trita insufflentur gutturi: fiat etiam gargarismus ex succo cepæ. Si autem post eius casum remanserit ægro sanguinis resudatio, fiat gargarismus ex apozimate in quo cortices granati, & balaustiæ, & sumach cocta fuerint, & gutturi insuffletur puluis de balaustijs, & thure, & sanguine draconis & amylo. Si autem sanguisuga stomacho annexa fuerit, medicamina quibus vermes expelluntur, sumantur in potu. Ex his etiã quæ sanguisugam exire faciunt, est vt æger balneum ingrediatur, & moretur in eo, donec magnam patiatur sitim, & tunc aquam in niue infrigidatam frigidissimam scilicet in ore aliquandiu teneat, cúmque cœperit tepefieri, eam expellat, & aliam sumat. sanguisuga enim quandoque venit ad os, frigiditatem quærendo.

De ingredietib9 os siue guttur. Cap. XLIX.

Cum illud quod guttur ingredit, & infigitur in eo, aut in meri, aut fuerit bol9 magnus, aut ei simile de his quæ non habẽt frusta scissa contenta in eis, aut acuta, confert plerunq; percutere ægrum in collo posterius, & multoties, & aquã sæpe traijcere, fortassis enim descendet inferius. Aeger quoque balneum ingrediatur, & oleum multoties traijciat, quod postquam factum fuerit, magnos deglutiat bolos. Quòd si non descenderit, instrumentum, quo huic simile inferius duci consueuit, in os mittatur. Est autem instrumẽtum illud de plũ-

bo,quod cum ſit reti ſimile,eſt longum,gibboſitatem in ſe habens.

De grauedine linguæ. Cap. L.

CVm lingua abſque alijs membris grauedinem paſſa fuerit,& æger neque febrē, neque acutam incurrerit ægritudinem, ſal armoniacum, & piper, & zinziber, & ſinapis alba, ac piretrum, & ſtaphiſagria, & baurach,atque origanum,& ſal indum, & nigella, & ſanſucus ſiccus ſumantur & in aqua coquātur,& fiat ex eis gargariſmus.Caueat tamē patiens ne ex eo aliquid traijciat. Aut æger ieiunus multis diebus gargarizet almuri nabati, aut fiat gargariſmus ex aceto & piretro. Poſtquam verò gargarizare ceſſauerit,ſumantur ſalis armoniaci,piretri, piperis,ſinapis, omnium partes æquales, & ex eis bene puluerizatis lingua diutius fricetur. Quòd ſi cum linguæ grauedine auditus, ac reliquorum ſenſuum grauitas fortis affuerit, fiat ægri curatio ſecundum doctrinam qua paralyſis curatur. Si autem loquela in acutis febribus aggrauata fuerit, & vìderis ipſam cum grauitate in loquela extenuatam,& abbreuiatam,& ſpaſmatam, aqua calida ab alto ſuper ſphondyles colli,& auris principia fundatur, & cum oleo fricentur. Aeger quoque oleum tepidum in ore tenere debet. Et ſi diu eſt ex quo loquela minui non ceſſauerit,vel etiam ſemper,conſiderandum eſt, an ligamentum quo inferius lingua connectitur, maius ſit quàm debeat. Quòd ſi ita fuerit, ex eo parum eſt incidendum, & ægi puluerizatum immittendum.

De lingua quæ adeò tumeſcit vt os egrediatur. Cap. LI.

CVm contingit linguã adeò inflari, vt præ magnitudine os egrediatur, fricanda eſt ex cepis, aut ex citri acetoſitate, aut cũ ribes, aut ex granato acetoſo, donec ſaliua multa ab ea profluat. Hoc nanque modo detumeſcet, & ad primam redibit menſuram. Si autẽ non ſufficit, fiat fricatio, ex ſale & aceto. Et ſi nondum ſufficit, fiat minutio ex vtriſque cephalicis prius, & poſtea ex venis quæ ſunt ſub lingua.

De glandula quæ ſub lingua naſcitur, & vocatur ranula. Cap. LII.

CVm ſub lingua glandula nociua fuerit, in principio ex ſale armoniaco & gallis fricanda eſt. Si autem vetuſta fiat, ex medicamine gingiuæ ſanguinolentæ fricanda eſt, quod eſt medicamen acutum. Aeger autem acetum, & ſal in ore teneat.

De puſtulis & apoſtematibus accidentibus linguæ Cap. LIII.

ISta ex eiſdem ſunt curanda, ex quibus alcola, quas ſuprà nominauimus, & ſquinantia ſanantur.

De ſquinantia. Cap. LIIII.

CVm in glutiendo ſentitur anguſtia, adeſt paſſio quæ ſquinantia vocatur. Cuius grauitas vel leuitas ſecundum anguſtiæ quantitatem deprehendi poteſt. Cúmq; cum traijciendi anguſtia fuerit in facie, & oculis rubedo & repletio, in principio curationis

cephalica phlebotometur, & gargarísm⁹ ex suc co granati muzi cum carnositate sua fiat, aut ex rob mali maciani, aut ex rob mori de Seni. Et post hoc fiat gargarismus cum aqua rosata in qua sumach fuerit infusum. Quod postquã per tres dies sic factum fuerit, & venter ex succo fructuum sicut prunorum, tamarindi, cassiæ fistulæ, & tereniabin solutus fuerit, fiat gargarismus ex apozimate ficuũ citrinarum, & passularum, aut ex medulla cassię fistulæ, cum hydromelle. Quòd si passio inueterauerit, ex gargarismis & insufflatione fortium medicaminum, quæ dicturi sumus, curanda erit. Si autem in facie non fuerit rubedo, fluxeritque ab ore saliuæ multitudo, & æger fuerit humectatus, in principio soluatur venter ex pilulis cochijs, & fiat enema ex clysterio acuto, quod in capitulo de apoplexia nominauimus. Cum tamen passio incœperit, fiat gargarismus ex syrupo acetoso, aut cum hydromelle & pipere & oximelle, & deinde ex almuri nabathi. Fiat etiam gargarismus ex hydromelle & sinapi. De his præterea quæ malæ squinantiæ conferunt, est vt ex venis quæ sunt sub lingua fiat minutio, & ventosæ absque scarificatione in collo ponantur, & epithimetur collum ex melle anacardino donec vesicæ in eo generentur, & fiat gargarismus cum sinapi, & gutturi fiat insufflatio ex hoc medicamine, quod sic fit. Sinapis, sal armoniacus, piretrum, nitrum, assa, piper, mentastrum sumantur, & ex eis cum hydromelle fiat gargarismus.

De tuſſi. Cap. LV.

CVm tuſſis acciderit, fueritque aſpera & ſicca, & cum rubedine & calore, ægro muraba violatum & ptiſana tribuenda erunt. Fabas quoque excorticatas & ſpinachias cum oleo de amygdalis dulcibus in comeſtione accipiat. In ore verò ſemper tenere debet pilulas bichichias. Aquæ autem quam bibit ſyrupus violatus eſt admiſcendus. Confectio pilularũ bichichiarũ, ℞. ſucci liquiriciç, zuccari albi, amborum ana drachmas decem, amyli, dragaganti, amygdalarum dulcium excorticatarum, omnium ana drachmas quinque. Ex eis cum muſcilagine ſeminis citoniorum conſperſis informentur pilulæ. Quòd ſi cum tuſſi multum affuerit ſputum, quod cum expuendo expelli non poteſt, nocumentum infert: ſed neque febris, neque vehemens ventris ſolutio ipſam cõcomitantur, ex his trociſcis dandum erit infirmo, qui ℞. ſeminis feniculi, ſeminis apij, ſucci liquiriciç, capilli veneris, amygdalarum, omnium partes æquales. Ex his cum muſcilagine ſeminis lini conſperſis informentur trociſci, ex quibus drachmæ tres tribuantur. Decoctionem autem, qua in hac ægritudine vtendum eſt, in capitulo de catarrho iam deſcripſimus, cui tamen drachmæ quinque capilli veneris ſunt addendæ. Quòd ſi tuſſis antiqua & nociua fuerit, adeò vt ægrum in nocte dormire non permittat, pilulæ ſtoracinæ ſunt dandæ, quæ ℞. myrrhæ, ſtoracis, opij, omnium ana partes æquales, informentur ex eis pilulæ ad lupinorum ſimilitudinem, ex quibus vna aut duæ patienti tri-

buantur. In potu verò ſumat ſyrupum de papauere, & comedat ſemen albi papaueris cum zuccaro. Qui hanc præterea patitur ægritudinem, vitet in comeſtione acetoſa, ſalſa, pontica, acria, atque amara. Suffumigium ad antiquam tuſſim & ſputum fœtidum, quod ℞. ariſtologiæ, myrrhæ, ſtoracis, galbani, omnium partes æquales, arſenici rubei ad pondus omnium: omnia puluerizata ex butyro vaccino conſpergantur. Ex quibus magdaleones ad pilæ paruæ ſimilitudinem informentur, & cum neceſſe fuerit, in ieiunio ex vno eorum per traiectorium ſuffumigetur æger.

De aſthmate. Cap. LVI.

Cum aliquis aſſiduè patitur tuſſim, & aërem attrahit quemadmodum fit poſt curſum, aut poſt vehementem motum, & cum iacet ſupinus eſt ei deterius: ſed cũ ſedet, eſt ei melius: Decoctio ei danda eſt, quæ ℞. ficuum citrinarum drachmas decem, dactilorum multam humiditatem habentium, ſeminis apij, ſeminis feniculi, capilli veneris, liquiriciæ, hyſopi, praſſij, omnium ana drachmas quinque: coquantur in tribus libris aquæ dulcis donec redeant ad vnam, & colentur. De hac verò decoctione tribus diebus ægro in potu tribuatur, cum pondere duorum aureorum huius confectionis, quæ ℞, ſucci liquiriciæ, hyſopi, capilli veneris, omnium ana drachmas decem, cordumeni, piperis, amygdalarum amararum, ariſtologiæ rotundæ, ſeminis vrticæ, omnium ana drachmas quinq; mellis deſpumati qđ ſufficit.

Hæc enim confectio superfluitates quæ sunt in pectore mirabiliter expellit, & est optima. Dāda est itaq; per hebdomadam vnam continuo. Deinde æger postq̄ comederit sinapim & mel, vomere cogēdus est, & venter ex his pilulis soluendus, quæ recipiunt, agarici, grana hordei octodecim, coloquintidæ interioris, grana hordei sex, elaterij grana quatuor, succi liquiriciæ drachmam semis, fiant ex eis pilulæ: & sufficiūt ad dosim vnam. Post hoc quoq; iterum redeat ad bibendam cōfectionem & decoctionem sumēdam, & postremo ad vomitū & ventris solutionem, vt prius. Hoc faciendū est donec æger sanitati restituatur. Interim tamen à cibis grossis & stipticis & acetosis abstineat.

De Pleuresi. Cap. LVII.

CVm aliquis sub costis suis dolorem sentit pungitiuum, & proprie quando siccā patitur tussim & febrem, expedit, vt si dolor super partem costarum & furculam tendit, fiat minutio ex basilica ei⁹ partis in qua est dolor, nisi totum corpus multo sanguine repletum fuerit; tunc enim ex latere cōtrario sanguinis detractio facienda est. Aegritudo quoque si iam per aliquot dies, à sui principio infestauerit ægrū, phlebotomia similiter à parte dolente facienda est. Quòd si dolor inferius ad partem costarum posteriorem tendit, venter ex decoctione quam in capitulo de rheumatismo descripsimus, est soluendus. Melius tamen est vt phlebotomia fiat, deinde aqua hordei cum zuccaro assidue tribuatur. Et si videris tussim eius vehementis siccitatis, da ei in diluculo omni die

fuleb, deinde da ei in potu aquam hordei. Et si æger fuerit debilis, nutriatur cum pane & ex zuccaro. Si autem fortis fuerit, aqua hordei vsq; ad diem quartum sufficiat. Cumque screare cœperit, decoctionem quam in capitulo de rheumatismo nominauimus, quotidie sumat, antequam aquam hordei bibat, donec sanetur. Si autem febris & acuitas perseuerent, & æger in excreatione difficultatem patiatur, detur decoctio quam in capitulo de asthmate nominauimus, quod similiter est faciendum cum saniei fit excreatio. Quòd si in principio passionis quod excreatur nigerrimum, aut valde citrinũ apparet, & sic permanserit, & febris non quieuerit, neque calor vsque ad diem septimum, timorosum est. Et si cum hoc toto aëris attractio non alleuietur, & in pectore fuerit oregmon, aut in maxillis rubedo, & in oculis labor, morti est propinquus. Si autem exterius in latere apparuerit rubedo, aut apostematio, & cum premitur locus, dolet, ponatur desuper ventosa, aut emplastrum ex sinapi, & ficubus, & dimittatur ibi donec locus vlceretur. De his verò quæ ex errore stolidorum ad augmentum nocumenti accidunt: hanc ægritudinem patientibus, est cum dolor in principio sentitur sub costis, existimant grossam fore ventositatẽ, ideóque electuarium diamuscum, aut ei similia ægro tribuunt, eũmque omnino interficiũt. Hæc passio vocatur birsen, cuius causa est apostema quod oritur interius sub costis hypochondriorum.

De peripneumonia. Cap. LVIII.

CVm homini superuenerit febris,&in anhelitu tantam patitur constrictionem, vt se præfocari putet, & in maxillis ita vehemens sit rubedo,vt tinctæ videantur,&anterior pectoris pars dolet, & tussis adest,& quod cum excreatione emittitur existit spumosum, & in pectore sentitur grauitas sine punctione & sine calore.Cui omnia hæc accidunt acutum in pulmone patitur apostema,& vocatur hæc passio peripneumonia. In principio igitur curationis eius basilica minuēda est, deinde æger ex eis, quibus medicatur pleuresis,curandus est.

De sputo sanguinis & saniei.
Caput LIX.

CVm sanguis cū rascatione aut paruo sonitu qui fit sine tussi, egreditur, non est ægro inde timendum,poterit enim sanari gargarizando ea quę in capitulo de Squinantia nominauimus,& regimen subtiliando.Cum vomitu quoque si exierit sanguis non magnum affert timorem:curatur nanque hoc phlebotomando ægrum,& si comederit stiptica sicut sumach & succum vuæ acerbæ.In potu præterea sumat ex boli armeni, gūmi arabici,balaustiæ, sanguinis draconis, thuris, omnium ana partibus æqualibus, & dentur ex eo drachmæ tres, cum rob simplici de citonijs. Quibusdam autem solet accidere sanguinis exitus cum interpolatione,ex quo nullum sentiunt nocumentū, imo remedium,ideóq; sic est dimittēdus.Quòd si cum tussi superueniat sanguinis egressio,

est timorosum. Est tamen incipiendum in curatione ægri cum phlebotomia ex basilica, deinde ex trociscis istis in potu est tribuendum, qui ℞. thuris, sanguinis draconis, amborum ana drachmas tres & tertiam, charabæ drachmas quinque, æmathitis, terræ sigillatæ, amborum ana drachmas decem, aluminis drachmas duas semis, balaustię drachmas tres, opij drachmas duas, raued Seni drachmas duas, ex his omnibus fiant trocisci decem, de quibus quotidie vnus in potu sumatur cum succo ozimi maioris aut portulacæ. Et si ægritudo vehemens fuerit, alius circa noctem dandus est. Adiutoriorũ quoque ac coxarum partes superiores sunt ligandæ, & extremitates fricandæ. Pectus etiam præcipue si in eo fuerit locus dolens, ex trociscis prædictis cum aceto & aqua epithimetur. Eius præterea cibaria succum vuæ acerbæ, & sumach & eius similia admixta habeant, & patiẽs supinus iacẽs, de terra sigillata aliquid post aliquid paulatim comedat.

De Phthisi. Cap. LX.

Cum aliquis carnium diminutionem pati videtur post tussim ex chronica passione, & sputo sanguinis, aut saniei procedente, lac asininum in potu tribuatur: quod si inueniri non poterit, caprinum cum pauco zuccaro dandum est, cum quo etiam panem sæpe comedat, ipsũmque quanto plus potest, loco aquæ in potu sumat. Vinũ tamen subtile & temperatũ aliquando est tribuendum. Nutrimentũ autem ægri sit ex carnibus auium & hœdina.

Aeger præterea ante comestionem & post, balneum ingrediatur, quod non sit calidum sed tepidum, & in semicupio moram faciat. Summopere verò cauēdum est, ne venter soluatur. Cui tamen, si solutus fuerit, ex huius pulueris bibitione succurrendum est: qui ℞. gummi arabici, spodij, boli armeni, seminis myrtini, omnium ana drachmam vnā, fiat ex eis puluis, de quo in die drachmæ tres cum syrupo de papauere albo aut rob myrtino detur. Huius quoq; pulueris bibitio omnibus ventris constrictione indigentibus, qui tussim patiuntur, remediū affert. Cui plerunq; adduntur xilocaractę de Syria, & bdellium de Mecha. Quòd si lac ægro febrem generauerit, auferendū est ei lac, & ptisana quousq; febris recedat, danda, deinde lac ei denuo tribuatur. Et si febris iterū redierit, remoto lacte, ptisana est danda, post cuius recessionē, vt prius ad lac est redeundum. Hoc autē semper est faciendum cum necessitas vrget: & venter summopere custodiendus ne soluatur.

De tremore cordis. Cap. LXI.

Si cum cordis tremore fuerit pulsus velocitas & febris, æger ex basilica est minuendus, & trocisci camphorati cū succo malorum acetosorum in potu sunt tribuēdi, qui ℞. spodij, seminis cucumeris, citrulli, endiuiæ, lactucæ, portulacæ, rosarum, sandali albi, omniū partes æquales, & pro vnoquoq; pondere aurei vnius ex eis, sumatur caphorę triū granorū hordei pōdus, ex quibus cū succo macianorū confectis, fiant trocisci, de quibus in potu quotidie vni⁹ aurei pōdus, quaq; die tribuatur: quod per

duas hebdomadas fieri conuenit. Si autem hæc non suffecerint, lac de quo butyrũ sit extractũ, ad bibendum detur. Ipse verò nutriatur ex pullis cum aceto & succo vuæ acerbę, & ex acetoso. Syrupum præterea acetosum de zuccaro factum bibat. Si autem cum cordis tremore non fuerit febris, trocisci muscati in potu sumãtur, qui ℞. masticis, spicæ, xiloaloës, cinamomi, garyophylorum, galliæ muscatæ, nucis muscatæ, cubebæ, cardamomi maioris & minoris, corticis citri, omnium ana pondus vnius aurei, musci sextam drachmæ vnius: ex his omnibus cũ vino redolente conspersis, fiant trocisci. Hi autẽ trocisci conferũt syncopi, & tremori cordis. Electuariũ diamuscum pretiosum quod est ad syncopim & tristitiam cordisq; tremorẽ & tædiũ faciẽs, ℞. masticis, cinamomi, seminis ozimi maioris, seminis ozimi garyophylati, seminis melissæ, seminis sisimbrij, seminis sansuci, macropiperis, omnium partes æquales, ex quibus omnibus puluerizatis drachmæ decem sumantur, margaritarum minutarum, coralli rubei, cubebæ, setæ crudæ, charabe, been albi & rubei, folij, omniũ ana drachmæ decem, musci puri drachma semis, conficiantur cum melle de mirobalanis chebulis. Hoc enim electuarium ad frigiditatem stomachi, & digestiuæ ægritudinem optimum existit.

De colirica seu cœliaca passione.
Caput LXII.

CVm paruus dolor, pũctio, & tristitia alicui superuenerit, affuerintq; cum ea vel post ipsam vomitus & ventris solutio,

aqua calida multoties cōtinuè in potu tribuaŕ. Et ſi adhuc perſeuerauerint vomitus & ventris fluxus, aqua calida iterũ detur. ſedabitur enim paſſio. Cum autē ægritudo quieuerit, æger balneum ingrediatur, in quo per vnius horę ſpatiũ moretur. Egreſſus autem de balneo, leui alatur nutrimento, deinde dormiat. Sed licet vomitus & ventris fluxus vehemētes fuerint, & ſymptomata terrefacientia ſuperuenerint, non tamen eſt timendum, imò cũ medicaminibus quæ ego nominabo ſuccurrendũ. In principio itaque trociſci de olibano cum aqua & niue & rob granatorum dentur ſemel, qui iterum etiã ſunt dãdi ſi vomitus non ceſſauerit. Duo quoq; adiutoria & coxæ in ſupremis partibus ligētur, & aq̃ in niue infrigidata ſuper crura & pedes fundaŕ, & in ipſam etiã mittantur. Vēter quoq; ex ſandalis, roſis, cāphora, gallia, aqua roſata conſperſis epithimetur, & pannus aqua roſata in niue infrigidata infuſus deſuper ponatur, qui poſtq̃ tepefactus fuerit, eſt remouēdus, & alius vt prius deſuper mittendus. Ad potandum autē paulatim tribuatur vinum vetus, temperatum cum rob granatorum: & quando vomuerit, iterum tribuatur. Panem quoq; in ſucco granatorũ infuſum, cogendus eſt ſumere cum vino, & comedere. Quem ſi vomuerit, iterum dandus eſt, donec quieſcat. Quòd ſi ſyncopis ſupuenerit, muſcum cum vino dari cōueniens eſt: inde vim inferendo, & ſuccus carnis hœdinæ & pullinæ cũ pauco citoniorum ſucco in vino mixtus, in potu eſt tribuendus. Pulli pręterea ſunt aſſandi, & ante nares ipſius diſcerpēdi, thus etiã dandũ eſt,

vt ipsum masticet & paulatim traijciat. Et postremo bolũ Chorascænũ cum camphora cōditũ tribuatur. Quicquid autẽ de huius passionis cura nũc vsq; diximus, donec vomitus sedet, & stomachus cibũ recipiat, fieri cōuenit. Postq̃ verò stomachus ipsius recipere cibũ poterit, nutriendus est æger, & parũ vini veteris bene redolẽtis in potu sumat, & dormire ĩcipiat. Trocisci de olibano ad vomitũ dicti, ℞. boli Chorascęni, thuris, amborũ ana drachmas decẽ, cubebæ, cardamomi, ãborũ ana drachmas duas semis, camphoræ, galliæ, garyophylorum, omniũ ana sextam drachmæ vnius: fiant trocisci pondere aurei vnius. Hi enim vomitui multum conferunt. Rob de malis granatis, Succus granatorũ acetosorum sumatur, & per noctem vnam aut amplius dimittantur, donec quod grossum est in fundo resideat, deinde coquatur & despumetur donec iuleb similitudinẽ habeat, in quo ab igne deposito adhuc tamen calido, menthæ viridis stipites mittantur, & in ipso manere dimittantur, quousq; infrigidetur: cúmq; infrigidatũ fuerit, extrahãtur. Ad cuius similitudinẽ syrupus de citonijs, & syrupus de malis macianis fieri cōuenit. Si aũt vomitus hora aliq̃ nimis inualuerit & superfluxerit, magna vẽtosa stomacho supponatur.

De debilitate stomachi. Cap. LXIII.

CVm stomachi debilitas cum pauca siti, & tarda cibi à stomacho descensione, & acido ructu fuerit, fuerintque omnia accidentia hæc parua, neq; fuerint vetusta, stomachus cũ trociscis de rosis erit curandus. De quibus æger quotidie in mane pondus aurei vnius

& dimidij cum vncia vna decoctionis de seminibus sumat. Decoctio autē de seminibus hæc est. Sumatur ciminum Nabathi & ameos, & bulliāt in mina aquæ donec aqua fiat rubea, de qua postea cum trociscis de rosis, vt prędictum est, in potu tribuat. Trocisci verò de rosis sunt, qui, ℞. pulueris rosarū rubearū drachmas tres, xiloaloēs, spicæ, masticis, xilocassiæ, squinanti, cinamomi, absynthij, omnium ana dachmam vnam: conspergantur ex vino veteri, & informentur trocisci. Nutriatur verò ex his quæ cito digeruntur, & paucorum sunt humorum, ac paucarum superfluitatum, quæ etiam ex redolentibus & seminibus sint cōdita, sicut sunt calagiæ & mutagenat. Ipse quoque ante comestionem multo vtatur exercitio, & aquā minus solito bibat, & post comestionem multum dormiat. De vino quoq; veteri & puro parum bibat, totámq; nutricationē minuat. Quòd si hæc accidētia vetusta fuerint, electuarium dyacimini, dyaolibani, amborū ana vnius aurei pondus, cum vncia vna veteris vini puri in potu sumatur. Regimē autem eius sit vt prædiximus. Electuarium dyaciminum, ℞. cimini Carmeni drachmas centum, zinziberis drachmas viginti, piperis drachmas decem, foliorum rutæ, baurach panis, amborum ana drachmas decē. Hæc omnia cum melle despumato conficiantur, & detur de hoc electuario, si venter strictus fuerit. Quòd si solutus fuerit venter, electuarium dyaolibanum est dandum. Cuius descriptio in capitulo de ventris solutione continetur. Si autem hæc non suffecerint, squama ferri cum vino tri-

buatur. Scoriæ autem ferri cõfectio hæc est, ℞. seminis apij, seminis fœniculi, anisi, cimini, ameos, aniuden, origani, cheisim, carui, seminis coriandri, melanopiperis, macropiperis, cinamomi, thuris, spicæ, garyophylorum, nucis muscatæ, ciperi, zinziberis, omnium ana põdus aurei vnius, scoriæ aureos decem: omnib⁹ sextuplum vini addatur, & coquantur donec ad medietatem redeant, & coletur. Deinde æger de hoc syrupo, postquam colabitur, pondus drachmarum triginta quotidie bibat, & nutricationem alleuiet: quod per tres hebdomadas faciens, caueat sibi ab acetosis & à fructibus recentibus, & ab aqua frigida: vinum verò mensuratè bibat. Emplastrum stomachum confortans & calefaciẽs, ℞. storacem, spicam, squinantum, absynthium, calamum aromaticũ, masticem. ex his cum vino veteri & succo citoniorum cõspersis emplastrum super stomachum ponatur. Ad hoc præterea confert, vt stomachus fricando inungatur ex oleo quod fit ex spica nardi & cipero: & vt lana carminata in prædicto oleo calefacto inuoluta super stomachum ponatur, & cum panno ligetur. Æger quoq; vinum vetus bibat, aut miuam, aut hydromel. Miua autem hoc modo fiat, Succus citoniorum muzorum sumatur, & per diem & noctem, vt residere possit, dimittatur & coletur. Deinde eius quod clarum est partes duæ sumantur, zuccari pars vna, vini veteris vna, & incipiat coqui suauiter & despumari, donec in iuleb similitudinẽ transeat: postea pro vnaquaq; libra ex toto, sumãtur zinziberis, spicæ, cinamomi, garyophylorum, omnium ana

drachma vna, masticis drachmæ duæ: õnia hæc puluerizata in pãno ligentur, & intus, dum calidum est, mittantur: & cum infrigidari cœperit, pãnus extrahatur & exprimatur, deinde syrupus recondatur. Quòd si digestiuæ debilitas fuerit cũ multa siti, & paucorũ ciborũ appetitu & fœtido ructu, syrupus acetosus de citonijs bibatur. Syrupus acetosus de citonijs, ℞. succi citoniorũ acetosorum partem vnam, zuccari albi partem vnam, aceti clari quartam partem vnius: coquãtur omnia simul, donec inspissentur. Est autem syrupus iste stomachi confortatiuus, & ad suas peragendas actiones iuuatiuus, & vehementiam inflammationis & incensionis, quæ in eo est, sedat. Ægri verò nutricatio sit res in qua simul congregãtur acetositas & stipticitas, vt est caro cum succo vuæ acerbæ cocta, & cũ malis macianis similiter cocta, & cũ ribes, & facta ex alhulem & almoso, & illis similia ex cibis. De isto præterea detur puluere pluries, vt transglutiat, qui ℞. rosarum rubearum drachmas decẽ, spodij drachmas tres, seminis coriandri drachmas quinq;. dosis eius drachmæ duę cum succo granati muzi, & cum syrupo acetoso de citonijs. Si autẽ cum hoc quod diximus fuerit in corpore extenuatio & inflãmatio, ægro lac & aqua hordei dãda sunt. Ipse quoq; ex herbis humectantibus est nutriendus, vt sunt lactucæ, maluæ, cucurbitæ, citrulli, carnes hœdorum & agnorum lactentium, & pisces recentes. Balneum præterea anteq̃ comedat, & postq̃ comederit, & tinam quotidie ingrediatur. Et vinum clarum valde temperatum bibat, & assidue vtatur

quiete,& motum & exercitium vitet. Sitq; totum eius regimen vt eius qui corporis grossitiẽ adipisci desiderat. Et si cum hac dispositione inflãmatio fuerit & incensio vehementissima, stomachus ex rebus frigidis erit liniendus, & aqua hordei danda: sitq; eius regimen vt ethicam habentis.

De dolore & apostemate stomachi.
Caput LXIIII.

SI cum dolore stomachi adsũt turbatio & nausea, ægro aqua tepida in potu est tribuenda, & vt vomat præcipiendum. Et si hoc non suffecerit, venter ex hiera pigra soluatur, quæ ℞. pulueris rosarum rubearum, spicæ, masticis, xilobalsami, carpobalsami, cinamomi, xilocassię, assari, omnium ana drachmas quinq;, aloës Scotrẽsis duplum omnium: quod bene tritum cum alijs misceatur medicinis tritis, & cũ panno sericino subtilissimo cribellatis, quarum trituratio cum aloë secũdo iteretur. Cuius dosis sit à pondere duorum aureorum vsq; ad drachmas duas. Ægro quoq; quotidie detur panis in vino & succo mali granati infusus, & in syrupo acetoso de citonijs. Quòd si cum dolore fuerint ructuũ multitudo & extẽsio atq; singult⁹, ægro electuarium dyacyminũ, & dyacalamentum, & aliæ confectiones quæ vẽtositatem dissoluere consueuerũt, quas in capitulo de colica nominabimus, dandæ erũt. Cibaria verò eius sint calagiæ, & mutagenat cũ seminibus. Vini veteris puri parum bibat, & vtatur motu, & ingrediatur balneũ. Stomachus quoq; ex oleo de neriden, vt diximus, in pãno inuoluto vaporet.

Si autem cum dolore ſtomachi fuerit febris, & apoſtema manifeſtum, & cum tangitur, ſentitur caliditas, ęger prius ex baſilica phlebotometur, & loco dolenti duo ſuperponantur ſandali, & roſæ, & camphora cum aqua roſata, & ſucco citoniorum. Nutrimentum verò eius non ſit niſi ſola hordei aqua & cuſtodiatur à carne & vino & confectionibus quæ de melle fiunt, & bibat ſuccum granatorum muzorum & rob de fructibus frigidis. Cúmq; caloris vehementia ſe data fuerit, ægro caſſia fiſtula in ſucco endiuiæ diſſoluta & bullita ac deſpumata, ad bibendum detur. Cum autem ægritudinis dies elõgati fuerint, & calor omnino quieuerit, ſi remãſerit apoſtema cum duritie, ex hoc emplaſtro epithimetur locus, quod, ℞. violarum ſiccarum drachmas decem, roſarum rubearũ drachmas quinque, ſpicæ odoriferæ, maſticis, amborũ ana drachmas tres, ciperi, ſquinanti, calami aromatici, omnium ana drachmas duas, farinæ fœnugræci drachmas viginti, florum camomillę, ſeminis maluauiſci albi, farinę hordei, omnium ana drachmas decem: conſpergãtur omnia ex muſcilagine ſeminis lini, deinde locus ex oleo de neriden tepefacto inunctus emplaſtretur ex prædictis per quatuor horas antequam comedat: & poſtquam cibus fuerit digeſtus, & ſtomachus fuerit euacuatus, ex oleo de neriden cum lana, vt diximus, vaporetur. Confectio olei nardini ſimplicis, ℞, olei de been librã vnam, ſpicæ vnciam ſemis, maſticis, coſti, ciperi, ſquinãti, calami aromatici, omnium ana octauã partem vnciæ vnius. omnia hæc puluerizata in prædicto

oleo posita ad solem per hebdomadam vnã vasis ore clauso dimittãtur, deinde colentur & exprimãtur fæces, & scophæ quæ in manibus remãserint, emplastris admisceãtur, optimę enim erunt. Cum autem apostema in stomacho inueterauerit, trocisci de spica erũt dandi, qui ℞. florum squinãti, xilocassię, raued Seni, calami aromatici, spicę, omnium ana drachmas tres, croci, myrrhæ, anisi, costi, piperis, omnium ana drachmam vnam, bdellij varij drachmas tres, masticis drachmas duas, armoniaci drachmã vnã, informentur trocisci, quorum vnusquisque vnũ pōderet aureum, ex quibus vnus quotidie cum vino cocto detur. Emplastrum quoq; istud fiat quod ℞. bdellij mollis drachmas decem, armoniaci drachmas quinque, seminis been, seminis apij, amborum ana drachmas decem, spicæ, masticis nigri, amborum ana drachmas quinque, ceræ drachmas tres, olei de neriden drachmas quindecim. Gummæ in vino dissoluantur, deinde omnia coniungantur, & fiat ex eis emplastrum. Ad dolorem tamen stomachi & epatis curandum, medicus valde eruditus est necessarius, qui ipsorum diligenter attendat dispositiones. Nos tamen aggregationes, & summas ad hoc conferentes iam diximus, licet in quãtum potuimus in hoc abbreuiauerimus sermonem.

De singultu. Cap. L X V.

Cum singultus post grossi cibi comestionem, aut vini valde temperati bibitionẽ superuenerit, aqua calida in qua ciminũ & mentha & mentastrum & parum thuris bullierint, multoties in potu erit sumenda, & ægro

vt dormiat est præcipiendum, & venter vaporādus, & ieiunandum est ei. Cum autem per multos dies à comestione abstinuerit, iubendus est balneum sæpe ingredi, deinde paucis cibis, desiccantibus tamen, est alendus, sicut sunt galagiæ, & mutagenat cū seminib⁹: & vini puri parū in potu tribuēdū. Et si hęc nō suffecerint, trocisci isti dādi sunt, q dicunt trociscide thure, & ℞. thuris drachmas quinq;, enulæ drachmas tres, methastri, foliorū rutę siccę, amborum ana drachmas duas, seminis ✣ nemen drachmas tres semis, formenť ex his trocisci pōdere vni⁹ aurei, ex qb⁹ vn⁹ in die cū apozimate cimini tribuať. Alias m⸗ j.

Q si singultus post febrē acciderit, fueritq; cū eo tribulatio, aut nausea, aut sitis, aut in ore siccitas, aqua calida ægro multoties tribueda erit, non tamen repente sed paulatim. Et si sedatus non fuerit, aqua hordei cum oleo de amigdalis dulcibus detur. Sphondyles quoq; colli & dorsi ex oleo tepido inungantur & fricentur, & mufcilago psyllij cum iuleb & succo granati in potu tribuatur. Singultui præterea & sternutationi confert retinere anhelitum.

De canino appetitu. Cap. LXVI.

Cum aliquis famem assiduè patitur, & cibus post comestionem adeò grauat eū, vt aut vomere aut per inferiorem regionem ipsum eijcere cogatur, rizum dandum est ei: quod dum coquitur ex liquore qui fluit ab agno qui in furno assatur, & impinguat, & cauda & ei similia, nec nō ex omni cibo qui vnctuosus est: & vinum vetus purū dādum est, de quo quantum poterit bibat. Deinde præcipiendū ei

est vt euomat, & hoc regimine cōseruandus est donec sanetur. Quòd si neq; cibus eum grauat, neq; ipsum euomit, neq; per secessum expellit, carnes vaccinæ sunt dandæ, & frumentum coctum vt puls, & rizum cum lacte, & aquam frigidam in potū sumat, & in aëre frigido moretur. Hac autem ægritudine laborans nil acetosum & stipticum neq; acutū comedat, sed dulcibus & vnctuosis solūm vtatur.

De dolore epatis. Cap. LXVII.

Cum quis male fuerit coloratus, & cum hoc malam habuerit formam, habuerítque dolorem in dextro latere apud costas posteriores, & fuerit eius malus color citrinus, & fuerit cum hoc in ore siccitas, & sitis vehemēs, aqua hordei, & succi herbarū, vt endiuię & solatri, & cuscutę, cū Syrupo acetoso ex zuccaro albo facto in potu tribuatur. Emplastrum quoq; ex duob⁹ sandalis & rosis, & cāphora, & aqua rosata, cū pāno lineo loco superponat, qđ hoc modo fiat, Pānus in p̄dictis inuolutus supponat, cúmq; tepere cœperit, remoueat, & alius loco eius apponat. In potu p̄terea sumat grana torū succū, & robub qui infrigidare cōsueuerūt. Hic quoq; à vino & à cōfectionib⁹ quę de melle fiūt, sibi caueat, & à cibis calefaciētib⁹. Et sumat trociscos de berberis, q ℞. succi berberis drachmas decē, seminis endiuiæ, seminis citrulli, seminis portulacę, omniū ana drachmas tres, rosarū drachmas duas, raued seni drachmā vnā, spicæ drachmam semis. Informentur trocisci pondere aurei vnius, ex quibus detur vnus cum syrupo acetoso de succato, aut cū succo granati.

Venter quoque si necesse fuerit cum succo fru-ctuum soluatur, vt sunt pruna & tamarindi, & zuccaro albo. Quòd si mal⁹ color qui est cũ do-lore epatis, fuerit albus; medius videlicet inter eum, qui est cum fluxibilitate, & eum qui est cũ tumore, fueritque cum eo vẽtris solutio & pal-pebrarum, atque extremitatum tumor, trocisci de raued Seni cum syrupo acetoso de melle in potu dãdi sunt: qui ℞. masticis, succi eupatorij, succi absinthij, seminis fœniculi, anisi, omnium ana drachmas duas, raued Seni drachmas decẽ, informẽtur trocisci pondere aurei vnius, ex qui bus vnus in potu omni die tribuatur. Sumãtur præterea spica, mastix, ciperũ, squinãtũ, calam⁹ aromaticus, crocus, myrrha: deinde myrrha & mastix ĩ vino dissoluta cũ alijs misceãtur, & ex eis emplastrũ epati superponat. Æger verò à ci-bis grossis & frigidis abstineat. Si autẽ hæc non suffecerint, trocisci de lacca cũ apozimate de ra dicibus sunt dãdi. Trocisci autẽ de lacca sunt q ℞. laccę, raued Seni, amborũ ana drachmas tres, spicæ, seminis apij, ameos, masticis, squinãti, se-minis iuniperi, amigdalarũ amararũ, costi ama-ri, rubeę tinctorũ, succi eupatorij, asari, aristolo-giæ rotundę, gẽtianæ, omniũ ana drachmã vnã semis. Informẽtur ex his trocisci pondere vnius aurei. Apozima de radicibus ℞. corticũ radicum apij, fœniculi, amborũ ana drachmas decẽ, semi nis apij, seminis fœniculi, floris squinãti, ameos, oĩm ana drachmas quinq;, rosarũ rubearũ, spicę odoriferę, amborũ ana drachmas tres, coquant in libra vna aquę donec ad tertiã redeãt, & det in potu cũ prædictis trociscis. Si autẽ apostema

ta in epate fiãt, eorũ cura erit vt apostematum quæ in stomacho generantur.

De Ictericia. Cap. LXVIII.

SI cum ictericia fuerit febris, succus endiuiæ, & solatri, & aqua hordei ægro in potu tribuatur. Ipse quoque ex cucurbita & chrysolocanna, & citrullis, & his similibus herbis frigiditati attinentibus nutriendus est, & syrupũ acetosum ex fortissimo aceto in potu sumat. Epati preterea emplastrũ ex duobus sandalis est superponendum, & venter ex succo prunorum, & zuccaro soluendus. Quæ si non suffecerint, trocisci de camphora cum succo granatorum dãdi sunt. Trocisci de camphora, ℞. zuccari, spodij, rosarum rubearũ, omnium ana drachmas tres, seminis endiuiæ, seminis citrullorũ, seminis cucurbitæ, seminis lactucæ, seminis portulacæ, sandali rubei, omnium ana drachmam vnã. Informentur ex his trocisci pondere drachmarũ duarũ, ex quib⁹ quotidie vnus cũ sexta drachmæ vnius de camphora detur. Si autẽ æger venas habuerit plenas, fueritq́ diu ex quo minutus non fuit, phlebotometur. Quòd si ictericia fuerit sine febre, venter ex his pilulis soluatur, quæ ℞. aloës drachmã vnã, scamoneæ quartã drachmæ vnius, agarici partes duas drachmę vnius, succi eupatorij tertiã drachmæ vnius, ex his cum succo endiuiæ confectis, fiant pilulæ & sufficient ad dosim vnã. Deinde dentur trocisci de lacca cum apozimate de radicibus. Si autem ictericia in oculis remanserit, æger fortissimum acetum paulatim olfaciat, & balneum ingrediatur. Eius quoq; oculis, qui ictericiam cum febre

patitur, aqua rosata immittenda est. Ictericiæ præterea valde confert, vt æger per tres hebdomadas serum bibat.

De hydropisi. Cap. LXIX.

CVm veter post epatis dolorem & febres augmētari cœperit, & quod est ab vmbilico vsq; ad femur exterius pminuerit, & cūtis quæ ibi est, subtiliari, & albere visa fuerit, & cū vēter mouetur, audit sonus quasi aquæ in vase nō pleno motę, & si cū his vrina fuerit rubea, parua habenda est fiducia: & propriè si virtutis non affuerit fortitudo. His tamen si virtus fuerit fortis, & venter vehementer siccus, pilulę de raued Seni quæ recipiunt mezereon, sunt dādæ. Pilulæ autē de raued sunt quæ ℞. raued Seni, succi eupatorij, seminis endiuiæ, omniū ana drachmas tres, agarici drachmas quinq;, mezereon drachmas decē, fiant ex his pilulæ, quarū dosis sit drachmę duę & semis: ex quibus quaq; hebdomada dosis vna sumatur. Quòd si virtus debilis fuerit, trocisci de mezereon sunt dandi, qui ℞. seminis endiuię drachmas decē, mezereō, drachmā vnā & duas tertias, agarici, succi eupatorij, similiter tantundē, rosarū, seminis citrullorum, amborū ana drachmas duas semis. Ex his omnibus fiāt trocisci decem, de quibus vnus in die cum syrupo acetoso de zuccaro dandus est. Si autem venter fuerit solutus, dentur trocisci de berberis cum syrupo acetoso. Æger quoque nutriatur ex zibabegi, & bibat syrupum acetosum de citonijs. Et si ventris solutio vehemens fuerit, citoniorum rob solum dandum est. Si autem cum hac passione non fuerit vrina rubea,

neque calor, pilulæ istæ dandæ sunt, quę ℞. mezereon, serapini, amborum ana drachmam semis, salis indi, fimi columbini, amborum ana sextam drachmæ vnius. Pilulæ enim istæ aquã vehementer expellunt, & descendere faciunt. Trocisci præterea de lacca cum apozimate de radicibus dandi sunt. Emplastrum asciliti conueniens, ℞. farinæ hordei, ciperi, stercoris ouini veteris, baurach, boli armeni, omnium ana partes æquales. Ex his omnibus tritis fiat emplastrum super ventrem. Huius nanque proprietas est, aquæ magnam partem exiccare. Quòd si in palpebris & extremitatib⁹ fuerit apostema molle, & testiculi apostementur, facies quoque ac totum corpus mollitie quadam teneantur, erit tunc hydropisis species quæ hyposarca nominatur. Ægro itaque hac laboranti, trocisci de lacca cum apozimate de radicibus sunt tribuendi, & venter quaque hebdomada ex pilulis de reubarbaro est soluendus, & patiens in arena calida sepeliendus. Ei præterea est præcipiendum, vt exercitio vtatur, & famem ac sitim sæpe patiatur. Si verò venter inflatus ac tensus fuerit, & cum percutitur, sonum reddit vt tympanum, hydropisis species adesse significabitur, quę tympanites dicitur. Quam qui patitur, à comestione olerum abstinere debet, atque eorum omnium quæ ventositatis sunt generatiua. Venter quoque omni die ex panico est vaporandus, & ventosæ super ventrem ponendæ, & medicamina tumorē dissoluentia dãda sunt, vt dyaciminum, electuarium de baccis lauri, quod in capitulo de iliaca nominabimus. Æger preterea

exercitio vti assuescat,& famē pati,& ex collyrijs quæ ventositatē dissoluunt,quorū faciemus mentionem,sibi subijciat. Venter quoq; cū mātili,donec incipiat rubere,fricetur,& ex oleo rutaceo clysterizetur.

De dolore splenis. Cap. LXX.

SI cum dolore splenis fuerit calor,& vrinę rubedo,& febris, æger ex his trocíscis sumat. Trocisci de agno casto ℞. seminis agni casti,seminis tamarisci, amborum ana drachmas decē,seminis endiuię,seminis portulacæ, ambo℞ ana drachmas quinq;.Ex his fiāt trocisci, de qb⁹ quotidie detᷣ vnus cū syrupo acetoso de zuccaro,cui⁹ pōd⁹ sit drachmarū triū.Æger verò si replet⁹ fuerit,ex saluatella q̄ est in sinistra manu phlebotometᷣ. Splen quoq; ex frusto filtri aceto calido īfusi,embrocetᷣ: & obseruetᷣ à reb⁹ dulcibus & cibis grossis.Quòd si cū prędicta ægritudine nō fuerit calor, ægro trocisci de capparis dādi sunt,qui ℞. corticis radicū capparis, seminis agni casti,amborū ana drachmas decē, scolopēdrię drachmas septē,aristologię lōgę,foliorū rutæ,seminis nasturtij,acori,nigellæ,ōniū ana drachmas tres,armoniaci drachmas tres. Armoniacū in aceto dissoluatᷣ,ex quo cætera cōficiātur, & informentur ex eis trocisci pōderātes drachmas duas,ex qbus vn⁹ cū syrupo acetoso de melle, & apozimate de radicib⁹ in potu sumatᷣ. Si autē splen tēsus fuerit,& cū premitᷣ,auditur sub eo rugitus,ex prædictis trociscis cum apozimate de radicibus est dandum, & vinum vetus bibendū,& potus aquæ minoretur,quātū plus possibile fuerit. Emplastrum ad duritiem

& ventositatem quæ est sub splene, ℞. foliorum rutæ drachmas decem, baurach, mentastri sicci, amborũ ana drachmas tres, armoniaci drachmas septem. armoniacum in veteri vino dissoluatur, ex quo cætera conficiantur, & fiat ex eis emplastrum, quod loco superponatur.

De passione colica, & iliaca. Cap. LXXI.

SI cum dolore ventris fuerit ipsius constrictio & nausea, sed nec calor nec febris affuerit, ea ægro danda sunt, quæ ventrem sine vomendi desiderio soluant, vt est electuariũ de gallia, quod ℞. masticis, garyophylorũ, zinziberis, melanopiperis, macropiperis, cynamomi, nucis muscatæ, galliæ muscatæ, omniũ ana drachmas decem, scamoneæ drachmas decem. postea exprimantur citonia acetosa & recentia, & succus eorum cum eiusdem quantitatis melle misceatur & coquatur vsq; ad spissitudinem paulatim, & conficiatur ex eo medicamen, quod tamen eiusdem sit quantitatis cuius species sunt, cui9 dosis sit à duab9 drachmis vsque ad duas & semis. Quòd si nauseæ vehementia non fuerit, neq; æger medicinas vomuerit, pilulæ iliacæ sunt dandæ, quæ ℞. coloquintidæ, serapini, amborum ana drachmas decem, scamoneæ drachmas tres, & tertiam drachmæ vnius. Informentur pilulæ, de quibus vnius aurei pondus est dandum. Velociter enim passionem dissoluunt iliacam. Si autem passio iliaca difficilis fuerit, neq; medicamina ventris solutiua ei contulerint, hoc suppone collyrium, quod ℞. salis panis drachmas decem, coloquintidę interioris, scamoneę, amborũ ana drachmas duas

semis.fiant ex eis collyria lõga & supponãtur.
Et si non cõtulerit, ex enemate leui clysterizet,
quod, ℞. fic⁹ citrinas quinq;, furfuris quãtũ vna
manu capi potest; maluauisci manipulũ vnũ.
hæc in pãno ligato, & siclæ folia decẽ in duab⁹
libris aquæ coquãtur, donec ad vnã redeant, de-
inde coletur & ponatur sup eã baurach pondus
vni⁹ aurei, olei sisaminivncia vna & fiat clyste-
re ex eo. Si quis autẽ forti⁹ & acutius facere vo
luerit, põdus aurei vnius de collyrio quod prius
diximus, admisceat. Clystere vehemẽter soluẽs,
quo tũc vtẽdũ est cũ medicamina non cõferũt,
neq; venter soluitur, ℞. coloquintidæ interioris
drachmas decem, centaureæ drachmas quinq;,
buchormarien, arthanitæ, ãborũ ana drachmas
duas, mentastri, rutæ, origani, omniũ ana mani-
pulũ vnum. omnia in tribus libris aquæ, donec
ad duas tertias libræ vnius redeant, coquãtur &
colentur. deinde dissoluãtur in ea alchitran, mel
lis, amborum ana drachmæ tres, castorei, sera-
pini, opopanaci, collyrij quod prædiximus, om-
nium ana drachmæ duæ: misceantur omnia, &
dum est tepidum, fiat ex eo enema: & si squiba
læ non exierint, iteretur clystere, donec exire vi
deantur. Hoc nanq; clystere administrari debet
cum res fortissima est & pessima, & in colica
mala: & est illa in qua fit nausea valde vehe-
mens, & inferius nihil egreditur. Huic præterea
ægritudini quandoq; fœtida superuenit eructa-
tio, & plerunque stercus per os egreditur: quod
cum accidit, sæpe mortem portendit. Quòd si
cum ventris dolore non fuerit ipsius strictura,
sed inflatio & rugitus ac tensio in ventre exi-

ſtunt, confectio de baccis lauri danda eſt. ℞. foliorum rutę ſiccorum drachmas decem, ameos, cimini, nigellæ, cheiſin, origani, carui Alexandrini, ſeminis amigdalarum amararum, melanopiperis, macropiperis, mentaſtri, dauci, acori, baccarum lauri, caſtorei, omnium ana drachmas duas, ſerapini drachmas quatuor, opopanaci drachmas tres. conficiantur cũ melle eiuſdem ponderis, cuius doſis ſit vt auellana vna, aut nabaccha multis vicibus, cũ yncia vna vini calefacti, aut cũ apozimate de radicibus. Huic enĩ cõfectioni in remouẽda vẽtoſitate & diſſoluẽda, nihil æquiparaẽ. Hoc præterea ſuppoſitoriũ ſubijciaẽ, quod eſt vẽtoſitatis diſſolutiuũ. ℞. cimini, foliorũ rutæ viridis, amborũ ana manipulũ vnũ, buchormariẽ, arthanitæ, amborũ ana drachmas tres, baurach drachmã vnã. cõficiantur ex melle: & ſupponatur cũ ſpõgia vel lana. Hoc enĩ diſſoluit ventoſitatẽ, & inferius expellit. Vẽter quoq; aſſiduè ex pãno calido vaporãdus eſt, & æger in tinã mittẽdus. Si autẽ hęc nõ ſuffecerint, vẽtoſa cũ igne ponenda eſt, & locus donec rubere incipiat, fricãd⁹. Poſt hoc vnctionẽ fieri cõuenit ex oleo rutaceo, & ex alijs oleis calidis & ex eis clyſterizãd⁹ eſt æger, poſtq̃ eis admixta fuerit, caſtorei, euphorbij, amborũ ana drachma ſemis. Hanc verò ſolitus pati ęgritudinem, dum ſanus eſt, caueat ne vinum aqua mixtum bibat, nec etiam ſumat vinum niſi purum & forte: nec aquam multam bibat, & abſtineat ab herbis & lacte, & omnibus inflatiuis. Philonium faciens Ilioſis cum maximo coarctãtur dolore, & timetur ne ſyncopis ægro ſu-

perueniat, ventositatem carminat, & somnum prouocat. ℞. piperis, ameos, foliorum rutæ, mẽtastri, castorei, baccarum lauri, cimini, omnium ana vnciam vnam, opij, mandragoræ, seminis iusquiami, omnium ana vnciam semis. cõficiãtur cum melle eiusdem quantitatis: detur ex eo pondus vnius aurei. Huic quoq; electuario additur plerunq; scamoneæ vnciæ vni⁹ tertia pars & fit tunc medicamen ventris solutiuum. Si autem cum dolore etiam febris affuerit, cassia fistula in succa endiuiæ bullito & despumato dissoluta ęgro est danda, & syrupus violatus in potu est tribuendus, & nutriẽdus est ex taphea cum oleo de amigdalis dulcibus condita, & ex leni clysterio clysterizandus. Cum autem loc⁹ doloris in ventre apparuerit grossus, & apostema habens, æger in princio phlebotometur, deinde cassia fistula cum succo herbarũ sæpe dãda est. Et sit cibus eius, cui hic dolor ex consuetudine accidere solet, taphea vnctuosa cũ zuccaro, & cum oleo sisamino, & abstineat à reb⁹ stipticis & acetosis, à cibis grossis & ventrem stringentibus. Qui autem cum hoc dolore vẽtositatem pati solitus est, cibetur cum calagie & mutagenat conditis cum seminib⁹, & abstineat ab oleribus & lacte, & ab omnib⁹ quæ inflant. Et bibat vinum forte, & non vitiatũ. Aut hydromel cum speciebus quæ pro condimẽto ponuntur, vt piper, quas dicemus. Hydromellis confectio, ℞. mellis mundi libram vnam, aquæ libras sex: misceantur & coquantur diu, & spumentur bene donec fiat ad * spissitudinem iuleb. Cúmq; hoc factum fuerit, in vnaquaque li-

* Aliâs similitudinem.

bra ex eo mittãtur drachmę duæ piperis pulue-rizati in panno ligati, donec appropinquet finis decoctioni eius: & cum infrigidatur, extrahatur pannus & exprimatur, & cũ necesse fuerit, pro-pinetur. Confert etiam cui hæc passio ex ven-tositate & grossa superfluitate accidere solet, oleum de cherua recenti cum apozimate de se-minibus sumptum. Apozima autem de semi-nibus est hoc, ℞. ameos, cimini, cheisim, carui, o-rigani, nigellæ, omniũ ana pugillum vnum, istis admisceantur aquæ libræ tres, & coquantur do nec redeant ad libram vnam & mediam. De hoc itaque apozimate sumantur vnciæ duæ, quibus drachmæ tres olei de cherua addantur, & multis diebus bibantur. Sed si cui dolor iste cum calore superuenerit, pruna viginti, & ficus citrinæ quinq;, & passarum enucleatarum dra-chmæ quinq; sumantur, & coquantur & colen-tur, deinde cassia fistula in eo dissoluta coletur, cui oleum amigdalinum admisceatur, & suma-tur: & ex apozimate, quod in capitulo de rheu-matismo diximus, in potu tribuatur. Venter ve-rò si multum fuerit siccus, prædicto apozimati addantur polipodij, turbith, amborum ana dra-chmæ duæ, & coquantur cum eo, & detur do-nec venter soluatur, cum autem solutus fuerit, remoueatur polipodium & turbith. Electuariũ quod ventrem soluens, inflationem resoluit & grauedinem, ℞. turbith albi fricati & pulueri-zati drachmas viginti, zuccari drachmas tri-ginta, zinziberis drachmas decem. huius pulue ris drachmæ tres ad bibendum dentur. Pilulæ de quibus cum quis ventrem soluere voluerit,

vnam sumere debet, quę appetitũ excitãt, & inflationẽ reprimũt & grauedinẽ, & cibũ digerũt, ℞. masticis, zinziberis, cinamomi, garyophylorum, neheremisch, melanopiperis, macropiperis, scamoneæ, zuccari, violarum, omnium ana vnciam vnam. fiant ex eis pilulæ ad magnitudinem ciceris, & sumatur vna, mouebit enim semel aut bis.

De fluxu ventris. Cap. LXXII.

CVm cibus in stomacho more solito non moratur, imò citius egreditur non mutatus nisi parum, & fuerit cum hoc mordicatio, & dolor in ventre & sitis, cum quo etiam plerũq; adest ventris fluxus, in quo ante comestionẽ inuenitur aliquid purulentũ, detur ægro rob de succo vuæ acerbę, aut de succo ribes, aut de succo granatorum cum spodij, & rosarum, amborum ana drachma vna. Trocisci quoque de spodio constrictiui itidem tribuãtur. Nutriatur autem ex adesia citrina, & pullis cum aceto coctis, & assatis, & in succo vuæ acerbæ positis. In potu verò sumat sumach cum aqua rosata, & deinde nutriatur ex cibo, cui admisceatur sumach qui vocatur sumachia. Totúmque eius regimen ad hoc perducatur, vt infrigidare possit & constringere. Quòd si non fuerit cum eo mordicatio in ventre, neque quod egreditur pus habet admixtum, sed est viscosum, & adest inflammationis paucitas, & pauca sitis & ructus acidus: ægro sicla & sinapis & pisces saliti tribuantur. Deinde cogatur ea vomere, sumendo salem & mel & anetum coctum.

Quæ si non suffecerint, medicamen quod expellit phlegma tribuatur, quod ℞. aloës drachmā vnam, coloquintidæ interioris drachmas quatuor, salis indi drachmas quatuor, turbith drachmam vnam. Ex his fiant pilulæ, & sufficiunt ad dosim vnam. Vomitu præterea sæpe vtatur, & cibaria quibus vtitur, in almuri per se intingantur: & comedat sulcida quæ sale condiuntur, & quę acrimoniam habent, quę appetitum prouocare consueuerunt. Si autem cum hoc quod diximus nihil egreditur quod sit superfluum, neque quod expellitur aliquid purulentum, vel phlegmaticum habet admixtum, ęgro vinum purum, & forte tribuēdum est, & dyaolibanum dandum, quod ℞. olibani drachmas decem, piperis, ameos, spicæ, cheisin, anisi, nigellæ omnium ana drachmas duas, balaustiæ drachmas decē, mellis despumati quod sufficit ad conficiendum. Detur ex hoc in potu, quia stomachum calefacit & vehementer desiccat. Apozima quoque de seminibus quod in capitulo colicæ passionis nominauimus, detur: & assuescat in potu sumere vinum purum. Si verò cibus non egreditur, sed res subtiles & alba & aquosa, cum qua sunt, ea quæ epatis significant debilitatē, ægro tribuatur id quod fit de scoria, & dyaolibanum, & trocisci calefacientes epar, quos nominauimus, & electuarium dyacalamētum, quod ℞, foliorum rutæ foliorū calamenti siccorū, ameos, carui, leuistici, zinziberis, cinamomi, macropiperis, omniū partes ęquales, cōficiāt cū melle cocto. Et dentur alia medicamina quę nominauim⁹ in capitulo epatis, ex his quæ

ipsum calefaciũt & confortant. Si autẽ cũ prædicta ægritudine non fuerit significatio debilitatis epatis, imò quod egreditur cũ fluxu subtile est & album: & fuerit in stomacho grauitas, puluis de malis granatis ad transglutiendũ dandus est, qui, ℞. ossiũ granatorum acetosorũ assatorum, & tritorum vt alcohol drachmas cẽtum, carui, seminis coriandri, amborum aceto acerrimo infusorũ & postea assatorũ ana drachmas viginti, xilocaractæ, sumach, balaustiæ, omniũ ana drachmas decem. puluerizẽtur optime & commisce: & detur ex eis puluis ad transglutiendum. Electuariũ quoq; quod dicitur cazi, detur, quod ℞. arillorũ passarum tritorũ vt alcohol librã vnam, myrtillorum siccorum pulverizatorum vt alcohol libras quinque. xilocaractæ, Nabati, balaustię, seminis tamarisci, ameos, omnium ana drachmas decem. conficiantur cũ melle de canna, aut cũ melle apum optime despumato, & ex electuario sumatur. Si autem quod egreditur citrinum fuerit, & anum mordicat, & æger sitim patiatur, & febrem, trocisci constrictiui de spodio, & aqua sauich hordei dẽtur. Trocisci constrictiui de spodio, ℞. rosarũ rubearum, spodij, amborũ ana drachmas decem, seminis acetosæ, sumach, balaustiæ, gũmi arabici, omniũ ana drachmas quinq;. Informentur trocisci põdere drachmarum duarũ. quorũ vnus cum vncia vna rob citoniorum simplici sumatur. Aqua vero sauich hordei, quã diximus, ita fit: Hordeum fractum in aqua ipsum cooperiente bulliat donec aqua inspissetur, deinde coletur & bibantur ex ea vnciæ quatuor, cum dra-

chmis tribus spodij,& gūmi Arabici eadē quātitate. Quòd si ex fluxu ventris euenerit excoriatio,puluis de bolo armeno ad transglutiēdū detur, qui ℞. psyllij drachmas viginti, seminis plantaginis drachmas decem, gummi arabici, boli armeni, amborū ana drachmas tres. psyllium assetur,& gummi & bolus, pulerizentur & commisceantur,& sumātur in potu ex eo in mane drachmæ tres,cum rob de citonijs,& circa noctem tantundem. Cibus verò eius sit pulmentum factum cum granis granatorū,& passis cum aqua & aceto,& cibus factus cum succo vuæ acerbæ & sumachia & taphea, cui admiscetur succus sumach & his similia cibaria. Trocisci quoq; de balaustijs qui cōtinue conferunt diarriæ,dandi sunt, cū fluxus fuerit superfluus siue habeat sanguinē admixtū, siue nō.℞. gallarū,siliquarū,Nabati,seminis tamarisci,olibani,balaustiæ,omniū partes æquales,opij, gūmi arabici,amborum ana partem mediam. Informētur trocisci pondere drachmarū duarum, ex quibus vnus cum vino sumatur,si neque calor affuerit, neque febris. Sed si febris affuerit cum rob de citonijs acetosis sumatur, qui tunc dandi sunt,cū ventris fluxus superfluus fuerit. Trocisci ad tenasmū, qui tunc dandi sunt,cum caloris absentia fuerit, & vētositas erit nociua, & sonitus,℞.seminis iusquiami albi, seminis aneti,seminis fœniculi,ana drachmas quinq;,ameos drachmas duas semis,opij drachmas tres, seminis apij drachmas decē.fiāt trocisci,de quibus pondus vnius aurei in potu sumatur. Confectio electuarij de storace quę antiquo ventris

fluxui cõfert ac tenaſmo, cum neq; febris neq; calor affuerit, ſed aderit ventoſitas nociua, danda erit. ℞. caſtorei, opij, aſari, ſtoracis liquidæ, myrrhæ, ſeminis iuſquiami nigri, thuris, omniũ partes æquales, mellis quod ſufficit ad ſpecierũ confectionẽ, cuius doſis ſit à drachmis duabus vſque ad tres. Si autem poſtquam tenaſm⁹ decem tranſierit dies, non viſa fuerint medicamina conferre, & æger ſupra pectinem ſentit dolorem, redeundum eſt ad clyſterium, quod ℞. panici excorticati, rizi excorticati, lẽtiũ excorticatarũ, roſarum ſiccarum, balauſtię, cupularũ glãdiũ, omniũ ana manipulũ vnũ. omnia in tribus libris aquæ coquãtur, donec ad librã vnã & mediã redeant, & colẽtur, deinde ſumãtur ceruſæ, cineris papyri babylonici, aut cineris papyri, amborũ ana drachma vna, boli armeni drachma ſemis, vitellus oui vnius aſſati durus, olei roſati vncia ſemis, ex his omnib⁹ in prædicto apozimate fricãdo diſſolutis, clyſterizetur æger ſemel aut bis. Qđ ſi tenaſmus fuerit longi tẽporis, in quo nõ egreditur ſanguis, ſed raſura alba muſcilagini ſimilis, medicamẽ putredinis, quod in capitulo de cura gingiuarũ putridarũ nominauimus, dãdum eſt, ex quo in apozimate eorũ quod nominauim⁹, fricato & diſſoluto clyſtere ſemel aut bis fiat. Et ſi ex vẽtris fluxu ĩ vẽtre vehemẽs mordicatio ſecuta fuerit, clyſtere fiat ex oleo roſato tepido. Si autẽ nullo modo mordicat, clyſterio ex illo medicamine multoties adđ, donec ſanet. Epithima quo venter cũ flux⁹ vehemẽs eſt, & virtus debilitata, liniẽdus eſt, ℞. gallię, acacię, ciperi, myrrhę, gallarum, cypreſſi,

thuris, omniũ partes ęquales. Ex his omnib⁹ vino veteri aut succo citoniorũ cõspersis liniatur vẽter. Huic quoq; quãdoq; addit panis bis coct⁹ de Syria. Si autẽ cũ hac ęgritudine fuerit calor, epithima fieri cõuenit ex duob⁹ sandalis, & rosis, & bolo armeno; & fausel, & galla & pane bis cocto cũ succo macianorũ aut citoniorum, aut myrtino. Qđ si æger vehementer patiat tenasmũ, & sępe vadat ad sellã, & tamẽ nihil egre diat, collyriũ istud subijciat. Est eni mirabile ad sedandũ tenasmũ, qđ ℞. thuris, licij, croci, gũmi arabici, õniũ ana drachmã vnã, opij drachmas duas. Informentur collyria & supponantur.

De difficultate mingendi. Cap LXXIII.

CVm vrina minuit, aut ex toto retinetur, neq; in femore apparet tumor, neq; grauitas neq; dolor in renib⁹ sentit, succurrendũ est ex medicaminibus vrinæ ꝓuocatiuis, quę nominabim⁹. Vnũ quorũ est hoc, quod ℞. seminis apij, nitri, rubeę tinctorũ, olixatri, seminis iuniperi, seminis asari, ameos, seminis fœniculi, spicę, amygdalarũ amararũ ana drachmas viginti, seminis melonis drachmas decẽ, cãtaridũ quarũ capita & alę abscissa fuerit, drachmã vnã, armoniaci drachmas tres. Armoniacũ in vino dissoluat, & alię species ex eo cõficiãtur. Ex quib⁹ fiãt formę auellanis similes, de quibus sumãtur ab vna drachma vsq; ad tres drachmas. Hoc enim medicamen valde confert corpori, cum dissolutionẽ patitur, & laxitatẽ, & hyposarcæ, & ad expellenda omnia accidentia, causa quorũ corpus desiccari oportet. Quòd si cõtingat mingendi difficultas ex casu aut per

cussione in femore, aut in ano, aut in eorū circuitu, æger ex basilica minuatur, deinde aqua calida loco sæpe superfundatur, & vsq; ad spatiū medij diei ex oleis fricetur. Aegro quoq; præcipiatur vt vrinam expellere nitatur. Si autē mingendi difficultas contingat, vesica existēte plena & extensa, & sit hoc post sanguinis aut saniei mictum, medicamina quæ trumbos sanguinis, aut pus quod in vesica generatur, soluere consueuerunt, & eliquare, danda sunt. Medicamen quod trumbos sanguinis aut saniei quæ in vesica fit, dissoluit, ℞. cordumeni, myrrhę, rubeæ de qua tingitur, seminis iuniperi, armoniaci, assæ fœtidæ, omniū ana partes æquales. Armoniacum dissoluatur, & informentur pilulæ ex alijs speciebus cum eo conspersis. De quib⁹ quater in die sumatur cum apozimate de seminibus quod nominauimus. Syrupus etiam acetosus ex forti aceto factus, multoties detur. Per siringam præterea immittatur in vesicam aqua in qua dissolutus fuerit sal, aut aqua cineris. Et ista est confectio aquæ quę fit de cinere, ℞. cinerem de * Ilice, cinerem de vitibus, cali, calcem, his omnibus admisceatur tantum aquæ vt ex ea cooperiri possint, & dimittantur sic per tres dies. deinde colētur, & per siringā in vesicā inijciātur. Herba quoq; croci hortulani & sulla cocta superponātur. Tinam præterea assiduè ingrediatur, in qua sit aqua, in qua cocta sint camomilla, sticados arabicus, sansucus, sisimbriū, aut in qua extremitates cauliū, & sulla, & fim⁹ colūbinus cocta fuerint: & æger in decoctione eorum sedeat quādiu poterit, & ex herbis istis

*Aliàs glādib⁹.

ſic coctis fiat emplaſtrum ſuper femur & partes ei circũadiacẽtes. Et dum in tina moratur, ſumat ea in potu quæ vrinæ prouocatiua exiſtũt. Et ſi hæc omnia non profuerint, ad inſtrumentum quo vrina prouocatur, recurrendũ eſt. Si autem mingendi difficultas poſt lapidis ſigna affuerit, æger ſupinus iaceat, & pedes eius diu & diuerſis modis & fortiter quatiendi ſũt. Et ſi vrina non egreſſa fuerit, oportebit vt cum inſtrumento curetur, per quod membro immiſſum ſit impulſio. Cauendum tamen eſt, ne virgæ immittatur cum eſt ibi apoſtema. Ad difficultatem quoque vrinæ valde confert ſæpe ingredi tinam, & vngere locum ex oleis, & medicamina vrinam prouocantia in potu ſumere, & abſtinere à nutrientibus acetoſis, & ponticis & groſſis.

De lapide renum & veſicæ. Cap. LXXIIII.

CVm æger virgã ſæpe fricat & manu tractat, ipſa quoq; frequẽter erigit, & * areſcit, & vrina difficulter & cũ dolore egreditur, in qua ægritudine fortaſſe etiam longa non quandoque exit, lapis in veſica eſſe ſignificatur. Si autem æger cum difficultate mingendi ſentit vehementem dolorem in renibus, & in * emunctorijs, & nauſeam & ventris conſtrictionem, in renibus lapis eſſe monſtratur. Lapidi verò qui eſt in veſica confectio hæc vtilis exiſtit, & eſt optima ad frangendum lapidem, etiã cum fuerit vetuſtus. Ego quoq; iam fregi cũ eo magnum lapidem in ſpatio minore quadraginta dierum. Cuius confectio ℞. carpobalſami, ſeminis raphani, dauci, ſeminis olixatri, corticis

* Aliâs ſubtiliat

* Aliâs inguinibus.

radicum opopanaci,corticis radicum capparis, amygdalarum amararum,dãnocochiæ,ſquinãti,ciperi,ſpicæ indæ,caſſiæ ligneæ, ſacholocondrion,harmel,gẽtianæ,ariſtologiæ rotũdæ,aſari,cordumeni,armoniaci,ſerapini,bdellij, piperis,acori, omniũ ana partes æquales. Gummæ ſufficienti balſamo diſſolutæ malaxentur,& ex eis aliæ ſpecies conficiantur.ex quibus informẽtur pilulę,&ſumatur ex eis in die vna drachma cum apozimate de ſeminibus. Quandoq; etiam ſexta pars drachmæ vnius de cinere ſcorpionũ ſimul cum eis datur.Cinis verò de ſcorpionibꝰ hoc modo fit,Scorpiones ſumantur,& in ollam nouam poſiti os habentem oppilatum ſuper laterculum in furnũ mittãtur, in quo non ſit vehemens calor , & ſint ibi ſex horarum ſpatio, deinde extracti puluerizentur , & reponantur. Aeger verò nutriatur ex aqua ciceris & calagię & mutagenat.Et abſtineat à lacte & caſeo, & ab alijs cibis groſſis. Ingrediatur tinam in qua ſit aqua in qua cocta ſint folia caulium & ſullę & berengeſiſ,& mentaſtrum, & fimus columbinus , & medulla ſeminis croci hortulani.Femur etiam inungatur ex oleo de ſcorpionibus, & diſtilletur etiam ex eo in virgam.Oleum de ſcorpionibus,quod ℞.ariſtologię rotundæ,gentianæ,ciperi, corticis radicum capparis ana vnciam vnã.Hęc omnia in libra vna olei de amygdalis amaris poſita ad ſolem per hebdomadã vnã dimittantur ,& colentur,&ex primãtur,& pro vnaquaq; libra ex eo adiungãtur ei ſcorpiones decẽ, & totũ in vaſe, cuius os oppilatũ ſit, miſſum ad ſolẽ per duas ſeptimanas moretur,

deinde coletur & reponatur. Est enim optimum & mirabile, de quo quotidie in virga guttatim fundendũ est, postq̃ æger de tina egreditur. Qz si lapis magnus fuerit, nõ inuenitur aliud remedium, nisi vt cũ incisione extrahatur. de hoc tamen loqui nostri libri huius modũ excedit. Cũ autẽ in renibus fuerit lapis, æger frequẽter tinã ingrediatur, & renes & ilia ex oleis inungãtur, & ea quæ locum calefaciunt, desuper cũ panno ponantur, vt sunt ea quæ nominauimus. In potũ quoq; sumãtur ea quæ lapidem frangunt. Si autem lapis ceciderit, & in virga obstaculũ fecerit, aqua calida ab alto distillãdo ei superfundatur, donec rubere videatur, deinde oleum tepidũ guttatim superinijciatur, & fricetur: & si necesse fuerit, ad exteriora fugat. Ex hoc enim mouebitur lapis, & exibit. Sed si magnus fuerit & angulosus, necesse est vt virga inferius incidatur, & extrahatur.

De apostematibus renum & vesicæ. Caput LXXV.

Apostema quod fit in renibus, & in vesica cõcomitatur febris permixta, quę nõ est vehemẽtis caloris, cum qua est horripilatio & rigor & frequens mictus, & dolor * in inferioribus dorsi & grauitas, & cũ impellitur, videtur ægro q aliquid ibi suspẽsum sit. Cũ hæc itaq; signa visa fuerint, æger ex basilica phlebotomet ei⁹ partis in qua dolorẽ sentit & grauedinẽ. Loco quoq; emplastra infrigidãtia supponãtur: & si ęgritudo sic dissoluta fuerit, bonum erit. Si autem febris, & dolor, & grauitas perseuerauerint, & vrina minutim, & frequẽter egre-

* Aliàs sub.

ditur, significatur pus ibi colligi. Est igitur tunc super dorsum emplastrum ex camomilla, semine lini, furfure, oleo sisamino conspersis ponendum, & ægro vt in tina sedeat præcipiendum. Si autem æger minxerit pus, semina quæ nominabimus in capitulo de ardore vrinæ, sunt danda, donec pus minuatur: deinde dentur trocisci, quos in capitulo de mictu sanguinis & saniei nominabimus. Apostema verò quod in vesica fit, deberet concomitari febris conclusa, & difficultas mingendi, & dysuria, & femoris, & virgæ dolor, & tunc æger ex basilica phlebotomandus est: & fiat ægritudinis cura, quẽadmodum prædiximus. Est autẽ quandoq; renũ apostema quod non peruenit ad saniem, imò transit in duritiem, cuius grauitas in renibus sine febre perseuerat. Est ergo clysterizandus ex muscilagine fœnugræci, & seminis lini, & apozimate camomillæ, & cauliũ, & meliloti, & maluauisci, ac furfuris, & vomat frequenter. Renibus quoq; superponatur emplastrũ ex eis quæ nominauimus. Et si vrina minui videtur, cum illo vrinam prouocãtia dentur. Hoc quoq; pro paruo non est habendum, quia ex eo peruenitur ad hydropisim.

De ardore vrinæ. Cap. LXXV.

CVm æger, dum mingit, sentit ardorẽ & punctionẽ in virga, à salsis & acetosis, & acutis abstinẽdus est, & nutriẽdus est ex tapheis lenib⁹, & zibrebegi, & eorum similib⁹. Hoc quoq; medicamen ei dandũ est: Quod recipit seminis melonis excorticati drachmas triginta, seminis citrulli, seminis cucurbitæ, seminis

portulacę, ſeminis papaueris albi, omnium ana drachmas tres, ſeminis iuſquiami albi drachmas duas, zuccari albiſſimi ad pódus omniũ. De pul uere horũ quotidie in potu drachmę tres in mane, & aliæ drachmę tres circa noctẽ, cum vncia vna ſyrupi violati, aut iuleb ſumãtur. Hęc quoque ęgritudo non eſt paruipendenda, quia cum ſit manſiua & perſeuerans, proueniunt ex ea in veſica, & in inſtrumentis vrinalibus vlcera.

De mictu ſanguinis & ſaniei.

Caput LXXVII.

Cum aliquis propter caſum, aut percuſſionem ſanguinem minxerit, ex baſilica phlebotometur, & trociſci qui dicuntur trociſci de charabe, in potu tribuantur. Trociſci de charabe. Recipe charabe, gummi tremulæ arboris, amborum ana drachmas quinque, balauſtiæ, hypoquiſtidos, amborum ana drachmas duas ſemis, olibani drachmas duas, ſeminis apij, opij, amborum ana drachmam vnam. informentur trociſci pondere aurei vnius: ex quibus vnus omni die cum apozimate ſumach tribuatur. Ad comedendum verò tribuantur carnes coctæ cum ſumach, & carnes coctæ cum ſucco vuę acerbę. Abſtineat à cibis acutis & ſalſis. Loco verò percuſſionis ſuperponatur emplaſtrum ex bolo armeno, & acacia, & aloë, & licio, confectis cum aceto & aqua. Si autem ſanguinis mictus euenerit poſt comeſtionem ciborum acutorum, aut potum vini acuti, phlebotometur æger, & trociſcos de charabe in potu ſumat, & eodem, quod prædiximus, gubernetur regimine. Pus verò ſi minxerit æger, trociſci iſti

dādi sunt,qui ℞.seminis melonis,citrulli,cucurbitæ,omniū absq; corticibus ana drachmas viginti,boli armeni,gūmi arabici,thuris pinguis, sanguinis draconis,omnium ana drachmas decem,opij drachmas tres,seminis apij drachmas duas. informentur trocisci pondere drachmarū duarum,ex quibus omni die vnus cū syrupi de papauere vncia vna in potu tribuatur. Virgæ quoque ex isto collyrio immittatur. Collyrium de cerusa,℞.ceruse,sarcocollæ, olibani,gummi arabici,opij,sanguinis draconis,omnium partes æquales,fiant ex eis collyria,& per siringam fiat prius iniectio hydromellis, & mingat æger, & post eius egressionem fiat iniectio istius collyrij dissoluti in lacte asinæ.

De his qui non possunt retinere vrinam. Caput LXXVIII.

CVm æger multū vrinę emittit,& ī emissione ardorē nō sentit,aut mīgit in somno,nec patit siti, neq; corporis extenuationem incurrit, ea quæ vrinam constringunt, danda sunt. Medicamen retinens vrinam,℞.glādium drachmā vnā,olibani drachmas triginta, seminis coriandri sicci,gummi arabici, boli armeni,omnium ana drachmas decem.fiat ex eis puluis,de quo in mane drachmæ tres, & circa noctem totidem ad transglutiendum dentur. Quòd si cum hac ægritudine sitis fuerit valissima,clamosa,& aqua quæ bibitur,cito egreditur,aqua hordei cum psyllio detur:& nutriatur cum succo vuæ acerbæ,& sumach & similibus horum nutrientium, & cum cibo qui fit de simyla hordei, & masal: & rob acetosum

da ei in potu, & prohibeatur laborare, & cum muliere concumbere. Isti quoque trocisci in potu sumantur, qui ℞. spodij drachmas decem, seminis lactucę, seminis portulacę, amborũ ana drachmas quindecim, coriandri sicci drachmã vnam, rosarum rubearum, boli armeni, omniũ ana drachmas quinq;, balaustiæ drachmas duas, camphoræ drachmã semis. sumantur in potu cum succo granati acetosi. Herbæ etiam frigidæ terantur, & super renes ponantur. Et caue at sibi à cibis calidis & vino, & ab omnib⁹ quæ vrinam prouocãt. Illud autem quod ex magno stolidorum errore prouenit, est, quia dãt in hac ægritudine ægro medicinas calidas, vnde ilico deducunt ipsum ad phthisim.

De lumbricis & vermibus qui nascuntur in ano & in ventre. Cap. LXXIX.

Qui hoc nocumento solitus est lædi, à cibis grossis & vnctuosis sibi cauere debet, & quotidie antequam comedat, sumat bucellas aliquas cum sinapi & almuri: hoc enim ipsos generari prohibet. Si verò eos generari cõtingat, nõ cõuenit aliud, nisi vt expellantur. Medicamen ascarides expellens, burũgi excorticati, cũ valde famelicus est æger, drachmæ septem sumantur. Medicamen magnum, expellens lumbricos, ℞. burungi excorticati, turbith, seminis, * nigellæ, omnium partes æquales, lupinorum, nasturtij, cambil, omnium ana partẽ mediam: sumantur ex eo in potu drachmæ septem, prius tamẽ bibat æger lac mox vt mulctum fuerit per tres dies, & deinde quaque die quarta dietet se, & de prædicto medicamine

* Aliàs nil.

in lacte adhuc calido, vt mulctum est, dissoluto, & aceto, dũ valde famelicus est, bibat. Vermes verò minuti, qui in ano fiunt, pro quibus generatur pruritus in eo, & ideo confricatur anus: expelluntur cum coto quod ex oleo abluto inuolutum immittatur, aut inuolutũ oleo de chrysomellis, aut succo mentastri: aut inuoluatur ex parua quantitate aloës, & felle vaccino, & supponatur.

De hemorrhoidibus, & fistulis, & ragadijs, quæ in ano fiunt. Cap. LXXX.

DVm sanguis recens sine dolore per inferiorem fluit regionem, interpolato tamen tempore, non est constringendus, nisi patiens debilitetur. A multis enim passionibus exinde liberatur. Si autem ex eo debilitetur, indiget constrictione: ideo trocisci de charabe cũ succo sumach dentur. In comestione quoque sumat sumachiam, & cibum qui cum succo vuæ acerbæ fit, & his similia, de illis quæ nutrientia sunt. Si verò multum debilitetur, nutriatur cum succo carnis, cui plerunque succus citoniorum & vinum admisceatur. Vinum quoque bibat stipticum, & super epar ponatur emplastrum de spica, quod in capitulo de epate nominauimus. Et si ista non suffecerint, confectio de scoria ferri detur, quæ ℞. mirobalanorum indorum, belliricorum, emblicorũ, omnium ana drachmas quinque, spicæ, squinanti, cyperi, zinziberis, piperis, ameos, olibani, omnium ana drachmas duas, scoriæ infusæ in aceto per hebdomadam vnam, & postea torrefactæ drachmas quindecim, conficiantur omnia cum melle de-

ſpumato, quod fuerit coctum cum apozimate emblicorum, ſicut in capitulo de melancholia nominauimus, de quo quotidie ad nucis magnitudinem ſumatur. Hoc nanq; hæmorrhoidarũ ſanguinem & menſtruorum conſtringit: fluxui quoque vẽtris longi temporis remedium affert. Si autẽ in ano oritur aliquid prominens extrà, ex quo magnus prouenerit dolor, nec ab eo fluit aliquid, ſuccus cepæ cum pauca lana, aut fel vaccinum ſuperponatur. Suppoſitorium quoq; longum de ciclamine ſubijciatur, quod patiens per totam teneat noctem, & ſi contingat egredi, reintromittatur, donec ſcindatur, & egrediatur ſanguis. Cum autem dolor vehemẽtiſſimus fuerit, & apoſtema magnum in ano, phlebotometur æger, & emplaſtrum hoc ſuperponatur: ſedat enim hæmorrhoidarum dolorem, cum adeſt apoſtema cum eis, quod ℞. melilotum, camomillam: quæ tandiu in aqua coquantur donec diſſoluantur, deinde ſumatur ex aqua decoctionis earum quantum manu vna teneri poteſt, vitellus oui aſſati vnius, croci drachma vna, opij drachmæ duæ, ſeminis lini triti, fœnugræci, maluauiſci, omnium ana manipulus vnus. Conficiantur omnia ex rob in quo bdellij drachmæ tres fuerint diſſolutæ, & folia ſuperpoſita: poſtquam eorum ſuperficies ex oleo ſiſami no in quo adeps gallinaceus fuit reſolutus, aut anatis inuncta fuerit, more emplaſtri ſuperponantur dum adhuc tepida ſunt. Alia confectio dolorem & apoſtema ſedans. Cepe album optimè coctum teratur, & cum butyro vaccino miſceatur, vt molleſiat, & tepefactum ano in quo

est apostema, superponatur. hoc enim dolorem vehementem sedat. Cum verò in ano ragadias habuerit patiens, quæ eum lædunt cum ipsius venter siccus est, pilulis de bdellio sæpe vtatur, quæ recipiũt mirobalanorũ nigrorum, chebulorum, amborum ana drachmas decem, serapini drachmas tres, nasturtij albi drachmas duas, bdellij mollis & pinguis drachmas quindecim, dissoluatur bdellium in succo porrorũ, & ex eo conficiantur alia, & informẽtur ex eis pilulæ, & sumatur ex eis frequenter ab vna drachma, ad quatuor. Locus verò si adustionem patiatur, ex vnguento de cerusa inungatur. Si autem non sentitur in eo adustio, vngatur ex vnguento quod fit ex adipe, qui in gibbo cameli inuenitur, & bdellio, quod sic fit, videlicet vnguentum de Sene. ℞. ceræ citrinæ, olei sisamini, adipis anatis, medullæ cruris vaccini, adipis qui est in gibbo cameli, bdellij, omnium partes æquales, bdellium prius in muscilagine seminis lini dissoluatur, deinde omnia misceantur: hoc enim optimum existit. Si autem æger ragadias in ano habuerit profundas, à quibus fœtens virus fluxerit, medicamen acutum, quod in capitulo de vlceribus oculorum descripsimus, eis supponatur, quod æger per duos patiatur dies. Et si in eis aliquid remaneat quod resudet, medicamen iterum apponatur, quod eousque fiat, donec locus siccetur, & non resudet. Quòd si ea quæ ibi fiunt eminentia extrà & pendentia fuerint, in tantum vt arescant & nigrescant, butyrum tepidum multoties superponatur, donec nigredo ab eo remoueatur. Si au

tem resudatio reuersa fuerit, medicamen acutum iterum ibi apponatur. Et si non resudauerit, ex vnguento de cerusa curetur. Est etiam quando eminentes hæmorrhoides extrà curantur, cauterizando cum ferro. loqui tamẽ de hoc plus est quàm hui⁹ nostri libri modus requirat. Fistulę verò generantur in ano velociter, quoniam figura eius facit illud esse necessarium. Quę aut penetrantes sunt vtrinque, aut non penetrãtes. Cum autem perforatæ sunt vtrinque, stercus egreditur ex eis & ventositas. Si autem non egreditur stercus neque ventositas, non est penetrans ab vtraque parte. Loqui verò de eius cura perfectè, plus est quàm hic noster liber expetat. Sed quia homines ferè õnes semper maximum incurrunt errorem in cura huius ægritudinis, vnde & maximum sequitur nocumentum, ideo nos excitabimus eos ad hoc, quod huic ęgritudini congruum erit, & ostẽdemus qualiter à prædicto errore se custodiant. Et dicim⁹ quòd fistula vtrinque perforata, cum ab ano remota fuerit, nullo modo ferro est tangenda. Ex incisione enim ferri cõtingit stercus inuoluntariè egredi. Est etiã aliud quare fistula ab vtraq; parte perforata, ferro tãgi non debet. Quia toto tẽpore vitę ægri sic permanere poterit, non magnũ faciens nocumentũ, nec proueniet ex ea aliquid, nisi resudatio & fluxus. Si autẽ illud quod ab ea fluxerit, acutum fuerit & mordicatiuum, & fœtidum habuerit odorem, cuius etiam quãtitas quotidie augeatur, erit fistula putrida, & cum herpete estiomeno: cui ex medicamine acuto, & ex eo quod complet omnia, succurren-

dum eſt, ãtequam dilatetur & magnificetur. Cũ autem non reſudauerit niſi parum, neque eius quãtitas quotidie augeatur, neq; magnificetur, neque malus odor ibi augmentatus fuerit, non eſt in ea aliquid, quod ſit timendum, niſi reſudatio & fluxus. Quę medicari poteſt, donec ſiccetur, & detumeſcat, & non reſudet per lõgum tempus. Si autem reſudatio redierit, medicamẽ prædictũ adhibeatur, & hoc modo poterit blãdiri per totum tempus vitæ ægri, & non nocebit. Modus adhibendi medicamen huic ægritudini: Ex collyrio quod in capitulo de fiſtula oculi nominauimus, ſumatur, & optimè teratur, & fiſtula prematur, donec, quicquid in ea continetur, egrediatur: & ſi radius eam ingredi poterit, inuoluatur coto, deinde ex prędicto medicamine, poſtquam mollificatum fuerit, intinctus in fiſtulam mittatur. Si verò minime radius in eam ingredi poterit, diſſoluatur medicamen in aqua, & ſubleuetur coxa ægri, ſuppoſito puluinari, & eo ſupino iacente, prædictum medicamen diſtillando ſuper fiſtulam fundatur: & fiat hoc in mane, & circa noctẽ per tres dies, & ſedeat in aqua de curcuma, & lauetur ex ea.

De exitu ani, & matricis. Cap. LXXXI.

CVm anus extra egreditur, apoſtemate carens, & ita diſponitur, quòd ſi impellatur, ingreditur ceruſæ, balauſtiæ, gallarum, aluminis, antimonij, omnium partes ſumantur æquales, & redigantur in puluerem, & ſuper locum ex oleo roſeo calefacto inunctum puluerizentur, & anus intromittatur, & cõſtringatur, quod tamen fieri conuenit, poſtquam æ-

ger à sella reuersus fuerit, ne eum cito surgere ad sellam sit necesse. Sumantur etiam gallæ, balaustiæ, cupulæ glandium, folia myrthi, & coquantur in aqua donec rubea fiat, & sedeat in ea & lauetur ex ea. Quòd si anus qui apostemosus est ingredi minime potest, æger aquam calidam frequenter ingrediatur, & in ea sedeat & vngat anum ex cera & oleo camomillino, aut anetino, donec ingrediatur. Cúmque intromissus fuerit, ex his quæ nominauimus curetur. Vulua præterea si egressa fuerit, similiter erit medicanda. Est tamen necesse vt fortiter ligetur, & vt ægra semper supina iaceat & coxę superius eleuentur.

De superfluitate menstruorum constringenda. Cap. LXXXII.

PRo superfluis menstruis constringendis, trocisci de charabe per hebdomadam vnam sunt dandi. Qui si non contulerint, confectio de scoria detur, & fiat minutio ex basilica. Ventosæ quoque ad mamillas apponantur, & in comestione stipticis vtatur cibis. Et hoc medicamẽ ægra sibi subijciat, quod recipit olibani, balaustiæ, gallarum, antimonij, acaciæ, aluminis, omnium partes æquales. Puluis horum optimè tritorum, cum pauca lana subijciatur. Femur verò & dorsum ex epithimatibus, quæ in capitulo de fluxu ventris nominauimus, epithimentur, & sedeat in aqua de curcuma. Quòd si ista non contulerint, ex alio pessario acuto fiat immissio, & maneat in vulua.

De retentione menstruorum, & eorum prouocatione. Caput LXXXIII.

CVm ex retentione menstruorum magna sequitur passio, trocisci de myrrha dētur, qui ℞. myrrhæ drachmas tres, lupinorũ optime tritorum drachmas quinque, foliorum rutæ, mentastri, pulegij, cimini, rubeæ de qua tingitur, assæ, serapini, opopanaci, omnium ana drachmas duas, informentur trocisci ponderantes drachmas duas: ex quibus detur vnus in die cum aqua in qua semen iuniperi coctum fuerit. Hoc nanque medicamen adeò vehemens existit in prouocandis menstruis, vt etiam fœtum excutiat, si qua eo sæpe vtatur. Ventosæ quoq; sub curuatura poplitis sunt ponendæ, & phlebotomia ex saphena faciēda est. Postremo quoque ventosæ femori sunt superponendæ.

De ragadijs seu scissuris vuluæ aut matricis. Cap. LXXXIIII.

HÆ curandæ sunt ex medicamine ragadiarum ani. Pessarium quoque ex adipe anatis & hysopo, ceroto, & medulla cruris ceruini, mixtis cum cera dissoluta in oleo de lilio, aut narcissino subijciatur, si neque febris neque acuitas affuerint. Quòd si illud fuerit cum calore & acuitate, oleum rosatum adhibeatur. Ex vnguento quoque de cerusa similiter fiat pessarium. Si autem calor fuerit vehementior, sumatur succus portulacæ, aut lactucæ, aut muscilago psyllij, & fiat tabula de plumbo similis marmori in quo teruntur colores, habens in circuitu labium paruum, & ponatur in ea aliquid de prædictis succis, & cum pistello, plumbeo a-

deò ſuper ipſam moueatur, vt de plumbo multum prædicto liquori miſceatur, & inſpiſſetur ſuccus, ex quo fiat peſſarium, poſtquam oleum roſatum ei admixtum fuerit, & ſupponatur. Hoc enim medicamẽ cancro vulnerato qui eſt in matrice, optimũ exiſtit, & alijs ei ſimilibus.

De apoſtematibus vuluæ ſeu matricis. Caput L X X X V.

SI cum apoſtematibus iſtis adeſt calor & febris, phlebotomia ex * baſilica fiat, & patiens aqua hordei nutriatur, & liniantur renes, & femur, & ilia, & ſumen ex epithimate apoſtematis calidi, & infrigidetur locus quantum poſſibile eſt. Si verò poſtquam febris & acuitas quieuerint, & remanſerit ex apoſtemate calido aliquid, ex inunctionibus liquidis curetur, & mulier in huiuſmodi liquidis ſedeat donec molleſcat & maturetur. Peſſarium mollificans dura apoſtemata matricis, & conferens doloribus in ea factis, & paulatim eos quieſcere faciens. Recipe adipis anatis, medullæ cruris ceruini vel vaccini, bdellij mollis, croci, vitelli oui aſſati, fæcis olei de ſeminibus lini, fæcis olei de lilio, omnium ana partes æquales: diſſoluantur in vino aut rob, & fiat ex his peſſarium, eſt enim optimum ad ſedandum dolorem, & mollificandam duritiem matricis. Patiẽs preterea ſedeat in aqua in qua cocta ſint fœnum græcum & ſemen lini, & camomilla, & melilotũ, & caulium extremitates, ſingillatim, aut omnia ſimul.

* Alias cephalica.

De vlceribus, apostematibus, & cancro matricis. Cap. LXXXVI.

CVm à vulua fluxerit sanies spissa, aut virus tenue, si ex propinquo manat loco, neque fuerit ibi profunditas fœtida neque putrida, sumenda sunt aloës, & myrrha, & sanguis draconis, & sarcocolla, atque olibanum, & loco superponenda donec consolidetur. Si autem ex loco manauerit remoto, ex pessario, quod nominauimus in capitulo de sanguine & sanie, fiat prodisnia. Si autem quod fluxerit est fœtidum, odorem habens malum, ex pessario secundo acuto fiat iniectio, postquam locus mundificatus fuerit, ex aqua & melle iniectis per instrumentum æneum. Si verò cum hoc quod fluit, affuerint punctio & dolor & apostema durum, quod tactu discernitur, summopere cauendum est, ne aliquo acuto medicamine tangatur. Sed fiat iniectio ex confricatione plumbi, quam diximus, aut ex vnguento de cerusa, & phlebotometur ex basilica. Et custodiatur ab omnibus quæ choleram gignunt nigram, & seminibus & speciebus quæ pro condimento admiscentur cibis.

De præfocatione matricis. Cap. LXXXVII.

CVm menstrua per logum temporis spatium retenta fuerint, aut mulier à commixtione viri diu abstinuerit, licet valde affectauerit, & euenerit grauitas & dolor in inferioribus partibus * suminis, & senserit quasi aliquid sursum trahi à parte suminis, fortasse post ista superueniet ei syncopis, & quasi mortua cadet: perpendi quoque vix poterit, ꝙ ipsa

* Aliàs femoris.

attrahat aërem, vel habeat pulsum, & forsitan præfocabitur & morietur, & fortasse sanabitur, laboriose tamen. Hęc itaq; passio ilico vt euenerit curanda est. Cuius curatio est, vt pedes fortiter fricentur & ligentur, & ventosa magna sumini superponatur. Obstetrici quoque præcipiatur, vt digitum oleo bene redolēte inungat, & in circuitu oris vuluæ dum est intus bene cō moueat. Naribus præterea condisi insuffletur, & circa aures ipsius voces clamando proferantur, & nihil quod bene redoleat olfaciat, imò bene redolentia & algalia remoueantur. Et pectē & eius superiora ex eis epithimentur, & narib9 malum reddentia odorem applicentur, vt stercus & castoreum & sulphur. Cum autem sanitati restituta fuerit, ex hoc medicamine curetur, ne ægritudo redeat. Quòd si ægritudo hęc post menstruorum euenerit restrictionem, ea dentur quæ menstrua prouocant. Et in pedibus fiat minutio, & ventosæ in eis apponantur. Si autem post longam viri * disiunctionem cōtingat, ex quo etiam sæpius accidit, incipiat viri consuetudinem habere, aut obstetrix iteret illud sæpe quod prædiximus in omni pauco tempore: aut medicamina quæ minuunt sperma, dentur, quę prędiximus. Et dētur trocisci de myrrha, quos i capitulo de mēstruis ꝓuocādis nominauimus.

*Aliàs dissuetudinem.

De mola matricis. Cap. LXXXVIII.

Mulieribus plerunque accidit passio, ex qua prægnantium dispositionis similitudinem incurrunt. Venter nanque crescit, & discoloratę fiunt, & retinentur mēstrua. Motus tamen qui est in hac ægritudine, non est

vt motus infantis, imo quandoque de suo mo-
uetur loco, cum duriter tangitur. Ad vltimum
verò cum angustia & dolore frustum carnis in-
forme, ac si parerent, emittunt. Plerunque verò
solummodo ventositas & humorum multitu-
do emittitur, & deinde minuitur venter, & re-
mouentur accidentia. Postquam ergo tempus
præterierit, in quo scitur puerum debere moue-
ri, si adesset, trocisci de myrrha dandi sunt, &
apozima de seminibus, & oleum de * cheisim
adhibendum, pessarium ex ruta & mẽtastro, &
alia pessaria prædicta in capitulo de alleuiatio-
ne partus, sunt immittenda. Doses quoq; de pi-
lulis fœtidis frequenter tribuendæ sunt, cũ hoc
enim cito euadent.

* Aliàs erasin, id est, de balsamo.

De hernia & eminentia & ruptura inguinis.
Caput LXXXIX.

Cum aliquis in mirach ventris habuerit
eminentiam, quæ, cum supinus iacuerit,
& cum leuiter locus digitis comprehen-
sus fuerit, remouetur: & cum sederit, redibit: pas-
sio adest quæ ruptura dicitur. Qui hoc itaque
patitur, sibi cauere debet ne post comestionem
moueatur, neque comedat fabas, & hoc præci-
puè, neque phaseleos, neq; lentes, neque olera, ne
que aliquem cibum inflatiuum. Studere etiam
debet, vt eius venter semper mollis sit. hoc nan-
que regimine possibile est ipsum euadere dolo-
rem. Loco præterea aliquod superponẽdum est
obstaculum, & stringendum: & propriè, cum se
mouere voluerit. Grossus quoq; si fuerit, & ven
trem habuerit grauem, non debet vti motu, nisi
venter prius sub ymbilico ãpla cingatur. fascia.

Emplastrũ ad rupturam, Recipe gallarum cypressi partes duas, myrrhæ, cyperi, sansuci, gallarum, acaciæ, olibani, gummi arabici, omnium ana partem vnam. gummæ prius in vino resoluantur, & aggregentur cum eius reliqua, & super rupturam, ægro supino iacente, ponantur: & stringatur locus, & non soluatur vsque ad * tres vel quatuor dies. Postea ægro supino iacente, soluatur, & illo reiecto, de eodem emplastro superponatur, ex hoc enim prohibetur ampliari. In ruptura autem testiculorum pellis oscei augmentatur: quod fit aut propter ventositatẽ, aut propter aquam, quæ ibi congregatur, aut quia intestina descẽdunt ad locum illum. Si verò propter descensum intestinorum contingat, erit grauis & dolorosus, & sentiet dolorem cum tangetur. Taliter itaque patiens, sicut prædiximus, regendus est, & emplastrum prædictum superponendum, & locus ligatura assiduè est stringendus. Ruptura enim cum nõ stringitur, dilatatur & augmentatur semper. Si autem causa aquæ fiat, locus apparet lucidus, & tersus & tensus. Huic itaque confert epithimari ex epithimate, quod in Capitulo de Hydropisi nominauimus. Aqua quoque in hac ægritudine plerunque petit inferiora, & fluit inde: vnde æger per aliquod tempus sanus efficitur, sed postea redit ægritudo. Postquam ergo aqua fluxerit, curandus est æger ex cauterio & medicamine. Ex hoc enim prorsus curabitur, nec ægritudo redibit. De hoc tamen loqui plus est quàm hic noster exigat liber. Cum autem hæc ægritudo ventositatis causa cõtingat, locus fricandus est,

* Aliàs sex aut septem.

& ex oleo sambucino, in quo castoreum & euphorbium dissoluta fuerint, inungendus: & ex eodem intus in virgam guttatim distillãdũ est.

De Podagra, arthretica, & sciatica.

Caput XC.

Cum in iuncturis fuerit dolor & apostema: & locus cum tangitur, fuerit tactu calidus, & color rubeus, æger si dolet in dextro pede, ex dextra manu: & si in sinistro, ex sinistra est phlebotomãdus, & locus ex hoc medicamine liniendus, Epithima ℞. rosarum rubearum, sandali, sausel, sief memithæ, boli armeni, opij, omnium partes æquales. Ex istis in aqua & aceto dissolutis fiat epithima. Psyllium quoque aceto infusum in charta missum de panno superponatur, & cum tepuerit, mutetur, & loco eius aliud superponatur. Venter preterea ex apozimate mirobalanorum, & hermodactylorum soluatur. Apozima mirobalanorum cum hermodactilis. Recipe mirobalanorum citrinorum drachmas quindecim, pulueris turbith fricati, polipodij, amborum ana drachmas tres, sene, seminis fumi terræ, amborum ana drachmas quatuor, hermodactyli albi, seminis endiuiæ, seminis apij, rosarum, omnium ana drachmas duas. coquantur in tribus libris aquæ donec ad vnam redeant, deinde manibus fricentur, & colentur, & bibantur cum zuccari taberzet drachmis decem. Si quis apozima fastidierit, pilulas istas sumat: quę in lecto iacentes surgere & incedere faciunt, & pedibus ambulare. Pilulæ quę non valẽtes incedere, surgere faciũt. ℞. aloës drachmam vnam, scamoneæ quartam

partem drachmę vnius, rosarum rubearum trītarum sextam drachmæ vni⁹, hermodactilorū alborum drachmam semis. informentur ex eis pilulæ, quæ erunt dosis vna. Aeger verò nutriatur ex cibis frigidis & stipticis, & abstineat à vino & cōfectionib⁹ quæ ex melle fiūt & carne.

Cum autem apostematis calor quieuerit, & eius inflammatio: ex his quę calidorum apostematum reliquias resoluunt, curetur. Quorum vnum, Recipe ceram in oleo de lilio resolutam, cui admisceatur muscilago fœnugręci, & seminis lini, deinde terantur simul donec vniantur, & fiat ex eis epithima. In tempore autem suæ incolumitatis, & propriè circa tempus. In quo ægritudo eum inuadere consueuit, & quàm maxime in vere, assuescat phlebotomia vti, & ventris solutione, ex his quæ choleram expellūt rubeam, & à potu vini abstineat: & à comestione eorum quæ ex melle conficiuntur, & à carne. & sint eius cibaria acetosa, & stiptica, & his similia ex his quæ infrigidant. Membra autem quæ hanc consueuerunt incurrere passionem, minus solito laborem pati assuescant, & præcipuè cum tempus inuasionis timetur, & cū corpus fuerit plenum, & venæ plenæ, & fuerit diu ex quo neq; minutus neq; solutus fuerit.

Cum autem cum dolore iuncturarum neque calor neque rubor in colore affuerit, fueritque æger frigidæ complexionis: & locus tactu sentitur frigidus: in principio curationis eius pilulæ maiores de hermodactilis dandæ sunt. Pilulæ maiores de hermodactilis. ℞. hermodactilorum, satyrion, meizahara, omniū ana drachmas

quinq;,hieræ pigræ drachmas decem,coloquintidæ,centaureę minoris,amborũ ana drachmas quinq;, euphorbij drachmas duas, turbith drachmas decem,ſeitaragi indi,zinziberis,ſinapis, piperis, caſtorei, omnium ana drachmam vnã. Informentur ex eis pilulæ,ex quibus à duabus drachmis & media, ad tres ſumantur.Hæ nãq; pilulæ valde conferunt: quia non valentes ſurgere,incedere faciunt. Epithima ad podagram frigidam.Recipe ſtoracis liquidæ, caſtorei, euphorbij,myrrhæ,aloës,acaciæ,omnium partes æquales: ex his omnibus vino veteri admixtis fiat epithima. Cúmq; iſte dolor quieuerit, ſuccurratur patienti ex diſtillatione multæ aquæ calidæ ab alto:& inunctio fiat ex oleo de lilio, & emplaſtrũ ex bdellio molli & ſtorace,ac fœnugræco,& ſemine lini,& armoniaco,ſuperponatur,quod hoc modo conficiatur.Armoniacũ & bdellium in vino veteri reſoluantur, & alia omnia eis admiſceantur, ex quibus fiat emplaſtrũ,& ſuperponatur.Hæc nanque ægritudinis ſpecies eſt,quę in lapidis duriciẽ tranſit,& reddit membra & iuncturas fungis ſimilia. Quapropter hanc habens paſſionem à faſtidio & ab aqua frigida,& à cibis groſſis,& à frequenti ebrietate cuſtodiatur, eíque præcipiendum, vt dum ſanus eſt,motu vtatur,& à coitu abſtineat, & præcipuè cum ſatur fuerit: neque balneum ingrediatur,neque exercitetur poſt comeſtionem.Vinum præterea vetus & purum bibat.Eis quoque dum ſanus eſt, vtatur quæ vrinam prouocare conſueuerunt.

Dolor verò qui ſciaticus vocatur, eſt qui ab

ancha per coxã totam vsq; ad genu in lõgitudinem protẽditur. Quãdoq; etiã in lõgitudine ad virgæ similitudinẽ extensus, per crus vsq; ad pedes descendit: & tunc si in complexione fuerit caloris dominiũ, & vrinæ tinctura, ex basilica manus eiusdem partis prius minutio facienda est, deinde ex sciatica. Si autem ægri cõplexio frigida fuerit, & color fuscus, sæpe prouocandus est vomitus ex apozimate raphani cũ syrupo acetoso. Coxa quoq; ac pes & crus, ex oleo in quo castoreũ & euphorbium, & storax sint resoluta, inungantur assidue. Q; si dolor in coxa mansiuus fiat, æger ex almuri, nabati, & baurach clysterizetur, & ex enemate acuto, quod in capitulo de apoplexia nominauimus. Collyriũ quoq; ex ciclamine, & coloquintida factũ supponatur. quod eo vsq; fieri cõuenit, donec æger excoriationẽ incurrat, ex ea enim, dum accidit, plerunq; cõsequitur sanitas. Si autẽ passio inueterauerit, sinapis sumatur, & cũ fimo colũbino eiusdem quãtitatis teratur, & ex apozimate ficuũ conficiãtur, ex quibus coxæ emplastrũ superponatur, quod tãdiu dimittatur donec in loco vesicæ plenæ aqua fiant, & scindantur, & effluat aqua quæ in eis est, & vaporetur locus cũ aqua calida. Deinde æger per aliquot dies quiescere dimittatur, & si nondũ sanitati restitutus fuerit, ad hãc eandẽ curã redeundũ est. Quòd si ægritudo valde mansiua fuerit & longi temporis, & timetur ne vertebrum prosiliat aut egressum fuerit, locus ex instrumẽto, quod rotę assimilatur cauterizãdus est: & intẽdatur cũ coctura super caput anchę apud caput coxę ponẽda,

Huius tamẽ rei sermocinatio istius nostri operis metas transcẽdit. Taliter præterea patientes in tempore sospitatis vomere cõsuescant, & soluere ventrẽ,& regimen subtiliare, & à cibis grossis & frequenti ebrietate abstinere.

De Gibbositate,cum fieri incipit.Cap.XCI.

Cum gibbositas fieri incipit,pilulę maiores hermodactilorum dandæ sunt, & oleum de * cheisim cum apozimate de seminibus sæpe sumendum. Locus quoque ex oleo sambucino,in quo storax liquida,& castoreum,& euforbium resoluta sint,frequenter inungendus : & à cibis frigidis & grossis abstinendum. Aqua etiam calida in qua cocta sint mentastrũ & sansucus,& sticados arabicus, ab alto super locum distillanda est,deinde frequẽs fricatio,& inunctio ex oleis calidis facienda est. Quòd si is qui hanc patitur ægritudinem,puer fuerit, balneum solummodo & inunctiones ex his quæ prædiximus sufficiunt. Si autem cum gibbositas incipit,affuerit febris,à prædicto regimine omnino abstinendum est, sed apozima ex herbis factum cum cassia fistula in potu est tribuendum.phlebotomia quoq; ex basilica facienda est,& emplastra vehementia loco superponenda sunt.

*Aliàs rasim.

De varicibus. Cap.XCII.

Cum venę grossę & plenæ & diuerso modo curuatæ, & virides in crure apparuerint, ægritudo quæ vitis vocatur, adesse significatur. Hæc autem ægritudo frequentius accidit his, qui multum pedibus laborare consueuerunt, & qui cibaria choleram nigram ge-

nerantia frequenter sumunt. In principio itaq; curationis huius passionis, basilicam minuere conuenit, & uentrem, ex his quæ choleram edu cunt nigram, soluere: quorum mentionem fecimus in capitulo de melancholia. Hęc autē sæpe facienda sunt, & ab omnibus à quibus melancholiam patientes custodiuntur, in hac ægritudine abstinendum est. Postquam verò hoc regimen diu adhibitum fuerit, ex venis quas in crure apparuisse diximus, minutio fiat: à quibus sanguis tam diu fluere dimittatur, donec quicquid in eis est, euacuetur. Deinde huiusmodi patiens choleram nigram expellentibus vtatur, & ex basilica minuatur, & caueat sibi ab omnib9 quæ choleram generant nigram.

De elephantia. Cap. XCIII.

HAec passio postq̄ mãsiua fuerit, incurabilis est. Cum autem incipit, si ei subueniatur, & vt debet, medicata fuerit, aut sanatur, aut manet sic, nihil addens. Cum ergo pedis grossities augeri videtur, & color obfusca ri, venæ quoq; quæ vites vocātur apparere cœperint, æger assidue cogendus est vomere, & custodiendus à deambulatione nimia, & statione, & venter, vomitu præcedente, ex pilulis maioribus de hermodactilis soluendus est, deinde ad vomitum redeundum post illud. Hoc quoque multoties fieri oportet. Aeger præterea à cibis grossis est abstinendus, & tibia à calcaneo incipiendo sursum vsq; ad genu stringēda. ante tamen cōstrictionem epithimanda est ex aloë & myrrha, & acacia, & hypoquistidos, & alumine cum aceto forti dissolutis. Ex basilica quoque

manus contrariæ partis minutio facienda est. Neque erectus stet, nisi pes prius stricte ligatus fuerit, necq; epithima vllo modo dimittat. Vomitu quocq; frequēter vtatur. Quòd si paruum intercesserit spatium à precedenti vomitu, & appetit quiescere, vapora ipsum cum seminibus caulium, & sticados arabico, cinere de vitibus, & lupinis, & nitro, & stercore caprino, & farina fœni græci, & liniatur etiam ex aqua cineris per spatium vnius diei aut duorum. Ipsa enim huius ægritudinis maximam resoluit partem, aut leuiorem reddit.

De rubore & vlceratione lumborum, seu renum. Cap. XCIIII.

CVm aliquis longo tempore supinus super dorsum iacet, loca renum plerunque rubent, & mala ibi fiunt vlcera. Cum ergo loca ista rubere cū augmento visa fuerint, milium siue panicum aut folia salicis sub eo sternenda sunt: & ipse in die multoties est eleuandus. loca quoque quæ rubent aqua rosata super niuem infrigidata, roranda sunt, & flabellanda. Quòd si calor perseuerauerit, imponatur epithima de albubrati, quod in capitulo de apostematib⁹ nominauimus. Et si vesicę & vlcera ibi exorta fuerint, ex vnguento de cerusa curentur.

De doloribus exteriorum siue extremorū membrorum. Cap. XCV.

CVm dolor in manu aut pede fit, æger interrogandus est. si ex percussione hoc ei accidit, aut si aliquid super ipsum mēbrum cecidit, aut si super ipsum diu iacuit, aut si contigit ex causa extrinsecá. Si autem ab ex

teriori causa non contigerit, locus dolens considerandus est, an sit magis rubeus, quàm reliquũ corpus, aut non. Si enim toto corpore rubicundior fuerit, ex calidi apostematis medicamine curandus erit. Et si membrum neq; fuerit calidum, neq; rubeum, sed iam quotidie obfuscatur & siccatur, aqua calida ab alto est super ipsum distillanda: & ex oleo & cera resoluta inũgẽdũ, & dimittẽdum sic, donec dolor sedetur. Quòd si locus grossior videatur, & tactu etiã frigidior sentiatur, frequenter erit fricandus, & aqua calida in qua sansucus & camomilla, & sticados arabicus cocta fuerint, ab alto, vt diximus, super ipsum erit distillanda, & ex oleo de cheiri citrino inungendus. Regimen quoq; eius subtiliandum erit. Ipse verò multo vtatur exercitio, & in balneo sudet. Si autem ista non suffecerint, venter ex his soluatur, quæ humiditates educunt. Membrum præterea si tactu sentitur frigidum, fricetur prius, & deinde inungatur ex oleo costino & sambucino, & oleo de been tepidis & his similibus. Quòd si ista non suffecerint, ex vnguentis quæ in capitulo de paralysi nominauimus, inungendum erit, donec sanetur.

Finis noni tractatus libri Rhasis ad Regem Almansorem.

ELENCHVS BREVIS MORBOrum, quorum ſigna, cauſas, & curationes, hoc libello explicantur.